# NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY
# VERICA TRSTENJAK
prednesené 30. júna 2009 [1]

## Obsah

I — Úvod . . . . . I - 9828

II — Právny rámec . . . . . I - 9828

Smernica 77/91/EHS . . . . . I - 9828

Odporúčanie 77/534/EHS . . . . . I - 9829

Smernica 79/279/EHS . . . . . I - 9831

Smernica 2001/34/ES . . . . . I - 9831

Smernica 2004/25/ES . . . . . I - 9832

III — Skutkový stav, spor vo veci samej a prejudiciálne otázky . . . . . I - 9834

IV — Konanie pred Súdnym dvorom . . . . . I - 9836

V — Hlavné tvrdenia účastníkov konania . . . . . I - 9837

VI — Právne posúdenie . . . . . I - 9842

A — Prípustnosť návrhu na začatie prejudiciálneho konania . . . . . I - 9842

B — Posúdenie prejudiciálnych otázok . . . . . I - 9843

1. O prvej otázke . . . . . I - 9843

a) Úvodné poznámky . . . . . I - 9843

b) Všeobecné právne zásady . . . . . I - 9844

i) Pojem . . . . . I - 9844

1 — Jazyk prednesu: nemčina.

ii) O zásade rovnosti zaobchádzania s akcionármi v práve Spoločenstva I - 9847

— Skúmanie relevantných ustanovení práva Spoločenstva . . . . . I - 9847

Primárne právo . . . . . I - 9847

Medzinárodné princípy . . . . . I - 9848

Akty inštitúcií Spoločenstva . . . . . I - 9849

— Argumenty proti považovaniu tejto zásady za všeobecnú právnu zásadu . . . . . I - 9850

Chýbajúca právna sila ústavného zákona . . . . . I - 9850

Chýbajúci právny názor v právnej vede . . . . . I - 9852

Chýbajúca všeobecná platnosť . . . . . I - 9853

Chýbajúca určitosť právnych následkov . . . . . I - 9853

Zákaz obchádzania vôle normotvorcu . . . . . I - 9854

Zachovanie inštitucionálnej rovnováhy . . . . . I - 9855

Požiadavky právnej istoty . . . . . I - 9857

c) Záver . . . . . I - 9858

2. O druhej otázke . . . . . I - 9859

3. O tretej otázke . . . . . I - 9861

C — Závery . . . . . I - 9861

VII — Návrh . . . . . I - 9863

## I — Úvod

1. Luxemburský Cour de cassation položil Súdnemu dvoru tri otázky zamerané prevažne na zistenie, či z niektorých ustanovení obsiahnutých v aktoch inštitúcií Spoločenstva v oblasti práva obchodných spoločností možno vyvodiť existenciu všeobecnej zásady rovnosti zaobchádzania s akcionármi v práve Spoločenstva, ktorá chráni menšinových akcionárov spoločnosti v prípade prevzatia kontroly inou spoločnosťou, a to tým spôsobom, že sú oprávnení predať svoje cenné papiere za rovnakých podmienok ako všetci ostatní akcionári.

2. Toto prejudiciálne konanie vyplynulo zo sporu, ktorý viedli menšinoví akcionári akciovej spoločnosti RTL Group (ďalej len „žalobcovia vo veci samej“) proti spoločnosti belgického práva Groupe Bruxelles Lambert (GBL), spoločnosti nemeckého práva Bertelsmann AG (Bertelsmann), akciovej spoločnosti RTL Group a proti členom predstavenstva spoločnosti RTL Group (ďalej len „žalovaní vo veci samej“). Žalobcovia vo veci samej sa svojou žalobou domáhajú zrušenia dohody uzavretej medzi spoločnosťami GBL a Bertelsmann, podľa ktorej GBL previedla svoj 30 %-ný podiel na majetku RTL Group v prospech Bertelsmann ako protihodnotu za 25 %-ný podiel na majetku Bertelsmann, alebo určenia, že žalovaní vo veci samej spoločne a nerozdielne zodpovedajú za škodu, ktorá vznikla žalobcom vo veci samej, a ich zaviazania na náhradu tejto škody.

## II — Právny rámec

*Smernica 77/91/EHS*

3. Podľa piateho odôvodnenia smernice 77/91[2] „[je] so zreteľom na ciele uvedené v článku 54 ods. 3 písm. g) nutné, aby právne predpisy členských štátov pri zvyšovaní alebo znižovaní základného imania zabezpečovali dodržovanie zásad rovnakého zaobchádzania s akcionármi, ktorí sú v rovnakom postavení, a ochrany veriteľov, ktorých pohľadávky vznikli pred rozhodnutím o znížení základného imania, a zosúladili vykonávanie týchto zásad“.

4. Články 20 a 42 smernice 77/91 znejú:

„Článok 20

1. Členské štáty môžu vylúčiť uplatnenie článku 19 na:

2 — Druhá smernica Rady 77/91/EHS z 13. decembra 1976 o koordinácii ochranných opatrení, ktoré členské štáty vyžadujú od obchodných spoločností na ochranu záujmov spoločníkov a tretích osôb v zmysle druhého odseku článku 58 Zmluvy, pokiaľ ide o zakladanie akciových spoločností, udržiavanie a zmenu ich základného imania, s cieľom dosiahnuť rovnocennosť týchto opatrení (Ú. v. ES L 26, s. 1; Mim. vyd. 17/001, s. 8).

…

d) akcie nadobudnuté na základe právnej povinnosti alebo v dôsledku súdneho rozhodnutia na ochranu menšinových akcionárov napríklad v prípade zlúčenia, zmeny predmetu alebo právnej formy spoločnosti, prenesenia sídla spoločnosti do zahraničia alebo zavedenia obmedzení na prevod akcií;

…

f) akcie nadobudnuté na odškodnenie menšinových akcionárov pridružených spoločností;

…

Článok 42

Na účely uplatňovania tejto smernice zabezpečia právne predpisy členských štátov rovnaké zaobchádzanie všetkým akcionárom v rovnakom postavení.“

*Odporúčanie 77/534/EHS*

5. Podľa šiesteho odôvodnenia odporúčania 77/534/EHS [3] „konzultovaním dotknutého okruhu verejnosti… Komisia zistila, že v súvislosti s týmito zásadami existuje v tomto prípade široká zhoda“.[*neoficiálny preklad*]

6. Deviate odôvodnenie tohto odporúčania uvádza:

„Všeobecné právne zásady sú dôležitými predpismi v rámci etického kódexu a majú prvoradý význam.

V hierarchii majú prednosť pred jednotlivými predpismi, ktoré na ne nadväzujú a ktoré slúži iba na znázornenie, a idú ďaleko nad ich rámec.

3 — Odporúčanie Komisie 77/534/EHS z 25. júla 1977, ktorým sa stanovuje Európsky kódex správania týkajúci sa transakcií s prevoditeľnými cennými papiermi [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 212, s. 37).

…

diteľnými cennými papiermi, ktoré tvoria prílohu tohto odporúčania, stanovuje:

C. Tretia všeobecná zásada sa týka rovnosti zaobchádzania a rovnosti príležitostí akcionárov. Komisia napriek určitej kritike považovala za nevyhnutné zachovať zásadu rovnosti zaobchádzania a jej uplatňovanie znázornila prostredníctvom dvoch doplňujúcich zásad, pričom ťažisko spočíva v konkrétnej povinnosti zverejnenia.

„Všetkým majiteľom cenných papierov rovnakého druhu, ktoré boli vydané jednou a tou istou spoločnosťou, musí byť zaručená rovnosť zaobchádzania; predovšetkým pri každom úkone, ktorým priamo alebo nepriamo dochádza k prevodu podielov, ktorý *de jure* alebo *de facto* umožní prevzatie kontroly v spoločnosti, ktorej cenné papiere sú obchodované na trhu, je potrebné zohľadňovať právo každého akcionára na rovnaké zaobchádzanie.“[*neoficiálny preklad*]

V sedemnástej doplňujúcej zásade je spomenutá rovnosť zaobchádzania s ostatnými akcionármi pri prevode podielu zabezpečujúceho kontrolu v spoločnosti, na druhej strane sa ale pripúšťa, že akcionárov je možné chrániť iným spôsobom, aby bola zohľadnená skutočnosť, že v Spolkovej republike Nemecko sú práva väčšinových akcionárov zákonom obmedzené.

8. Sedemnásta doplňujúca zásada Európskeho etického kódexu stanovuje:

„Žiadna transakcia, ktorá vedie k prevodu podielu zabezpečujúceho kontrolu v zmysle tretej všeobecnej zásady, nesmie byť uskutočnená tajne bez upovedomenia ostatných akcionárov a dozorných orgánov.

…“[*neoficiálny preklad*]

7. Tretia všeobecná zásada Európskeho etického kódexu týkajúceho sa transakcií s prevo-

Je žiaduce, aby bola všetkým akcionárom spoločnosti, nad ktorou bola kontrola prevedená, ponúknutá možnosť predať svoje cenné papiere za rovnakých podmienok, okrem

prípadu, ak podliehajú ochrane, ktorú možno považovať za rovnocennú.“[*neoficiálny preklad*]

*Smernica 2001/34/ES*

11. Vyššie uvedené ustanovenie bolo prebraté do článku 65 ods. 1 smernice 2001/34 [5], ktorou bola v zmysle článku 111 ods. 1 tejto smernice zrušená smernica 79/279.

*Smernica 79/279/EHS*

9. Podľa článku 4 ods. 2 smernice 79/279 [4] „[musia] emitenti cenných papierov prijatých na kótovanie splniť povinnosti uvedené… v zozname C alebo D v prílohe tejto smernice, podľa toho, či v konkrétnom prípade ide o akcie alebo o dlhopisy“.

12. Okrem toho bol v súlade s článkom 32 bodom 5 smernice 2004/109 [6] zrušený s účinnosťou od 20. januára 2007 aj článok 65 smernice 2001/34. Článok 17 smernice 2004/109 nazvaný „Informačné požiadavky na emitentov, ktorých akcie sú prijaté na obchodovanie na regulovanom trhu“ v odseku 1 stanovuje:

10. V zozname C prílohy tejto smernice sa, pokiaľ ide o „povinnosti spoločností, ktorých akcie boli prijaté na kótovanie“ na burze cenných papierov, v bode 2 písm. a) uvádza: „Spoločnosť musí zaručiť rovnaké zaobchádzanie so všetkými akcionármi, ktorí sú v rovnakom postavení.“

„Emitent akcií prijatých na obchodovanie na regulovanom trhu zabezpečí rovnaké zaobchádzanie so všetkými držiteľmi akcií, ktorí sú v rovnakom postavení.“

4 — Smernica Rady 79/279/EHS z 5. marca 1979 o koordinácii podmienok prijatia cenných papierov na kótovanie na burze cenných papierov (Ú. v. ES L 66, s. 21).

5 — Smernica 2001/34/ES Európskeho parlamentu a Rady z 28. mája 2001 o prijímaní cenných papierov na kótovanie na burze cenných papierov a o informáciách, ktoré sa o týchto cenných papieroch musia zverejňovať (Ú. v. ES L 184, s. 1; Mim. vyd. 06/004, s. 24).

6 — Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/109/ES z 15. decembra 2004 o harmonizácii požiadaviek na transparentnosť v súvislosti s informáciami o emitentoch, ktorých cenné papiere sú prijaté na obchodovanie na regulovanom trhu, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2001/34/ES (Ú. v. EÚ L 390, s. 38).

*Smernica 2004/25/ES*

13. Ôsme, deviate a desiate odôvodnenie smernice 2004/25 [7] uvádza:

„(8) V súlade so všeobecnými zásadami práva Spoločenstva a najmä s právom na spravodlivé vypočutie, by za primeraných okolností malo byť možné preskúmať rozhodnutia orgánu dohľadu nezávislým súdnym orgánom....

(9) Členské štáty by mali preto prijať potrebné opatrenia na ochranu majiteľov cenných papierov, najmä tých s menšinovým podielom po nadobudnutí kontroly nad ich spoločnosťou. Členské štáty by mali zabezpečiť takúto ochranu tak, že osobe, ktorá nadobudla kontrolu v spoločnosti, uložia povinnosť predložiť všetkým majiteľom cenných papierov tejto spoločnosti ponuku na odkúpenie všetkých ich podielov za primeranú cenu v súlade so všeobecnou definíciou....

(10) Povinnosť vykonať ponuku všetkým majiteľom cenných papierov by sa nemala uplatňovať na tých, ktorí majú kontrolný podiel v čase nadobudnutia účinnosti vnútroštátnych právnych predpisov transponujúcich túto smernicu.“

14. Článok 3 smernice 2004/25 s názvom „Všeobecné zásady“ v odseku 1 písm. a) a odseku 2 písm. a) stanovuje:

„1. Na účely vykonávania tejto smernice, členské štáty zabezpečia, aby sa dodržiavali nasledovné zásady:

a) všetkým majiteľom cenných papierov cieľovej spoločnosti tej istej triedy sa musí poskytovať rovnocenné zaobchádzanie; naviac, ak osoba nadobudne kontrolu v spoločnosti, musia byť chránení ostatní majitelia cenných papierov;

...

7 — Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/25/ES z 21. apríla 2004 o ponukách na prevzatie (Ú. v. EÚ L 142, s. 12; Mim. vyd. 17/002, s. 20).

2. S cieľom zabezpečiť súlad so zásadami stanovenými v odseku 1 členské štáty:

a) zabezpečia, aby sa dodržiavali minimálne požiadavky stanovené v tejto smernici;

…“

15. Článok 5 smernice 2004/25 s názvom „Ochrana menšinových akcionárov, povinná ponuka a primeraná cena“ v odsekoch 1, 3 a 4 stanovuje:

„1. Ak fyzická alebo právnická osoba v dôsledku svojho nadobudnutia alebo nadobudnutia osôb konajúcich v zhode s ňou, drží cenné papiere spoločnosti podľa článku 1 ods. 1, ktoré jej pripočítané k jej akýmkoľvek existujúcim držbám takýchto cenných papierov a držbám takýchto cenných papierov osôb konajúcich v zhode s ňou priamo alebo nepriamo poskytujú stanovené percento hlasovacích práv v tejto spoločnosti, ktoré má za následok jej kontrolu tejto spoločnosti, členské štáty zabezpečia, aby sa od takejto osoby požadovalo vykonanie ponuky ako prostriedok ochrany menšinových akcionárov tejto spoločnosti. Takáto ponuka je adresovaná čo najskôr majiteľom týchto cenných papierov pre všetky ich držby za primeranú cenu v zmysle odseku 4.

…

3. Percento hlasovacích práv, ktoré poskytuje kontrolu na účely odseku 1, a metóda jeho výpočtu sa stanovia v predpisoch členského štátu, v ktorom má spoločnosť svoje sídlo.

4. Najvyššia cena zaplatená za tie isté cenné papiere navrhovateľom alebo osobami konajúcimi v zhode s ním počas určitého obdobia, ktoré určia členské štáty, a to aspoň šesť mesiacov a nie viac ako 12 pred ponukou uvedenou v odseku 1, sa považuje za primeranú cenu....

Ak sú dodržané všeobecné zásady uvedené v článku 3 ods. 1, členské štáty môžu povoliť svojim orgánom dohľadu upraviť cenu uvedenú v prvom pododseku za okolností a v súlade s kritériami, ktoré sú jasne určené....“

16. Článkom 21 smernice 2004/25 je lehota na prebratie smernice stanovená na 20. máj 2006.

## III — Skutkový stav, spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

17. Spoločnosť Audiolux SA a ďalší žalobcovia vo veci samej sú menšinovými akcionármi akciovej spoločnosti RTL Group so sídlom v Luxemburgu, ktorých akcie sa obchodujú na burzách v Luxemburgu, Bruseli a Londýne. Ako vyplýva zo spisu, pred udalosťami, ktoré boli dôvodom na začatie sporu vo veci samej, spoločnosť GBL vlastnila 30 % akcií spoločnosti RTL. Spoločnosť Bertelsmann vlastnila 80 %-ný podiel na majetku spoločnosti Bertelsmann Westdeutsche TV GmbH (ďalej len „BWTV“) a zvyšných 20 % bolo majetkom spoločnosti Westdeutschen Allgemeinen Zeitungsverlagsgesellschaft E. Brost & J. Funke GmbH & Co. (ďalej len „WAZ“). BWTV vlastnila 37 % akcií RTL, britská skupina Pearson Television 22 % a zvyšní akcionári 11 %, medzi nimi aj Audiolux.

18. Viacerými transakciami v prvej polovici roka 2001 GBL previedla svoj 30 %-ný podiel na majetku RTL výmenou za 25 %-ný podiel na majetku Bertelsmann.

19. Neskôr v decembri 2001 Bertelsmann nadobudla podiel v Pearson Television. Následne RTL požiadala o zrušenie povolenia na obchodovanie na Londýnskej burze. Prevod podielu GBL na Bertelsmann je predmetom žaloby, ktorú podali Audiolux S.A., BGL Investment Partners a ďalší menšinoví akcionári (ďalej len „žalobcovia vo veci samej“) proti GBL, Bertelsmann a RTL Group, ako aj členom predstavenstva RTL Group na obchodný senát Tribunal d'arrondissement de Luxembourg, s návrhom zrušiť dohodu uzavretú medzi GBL a Bertelsmann, na základe ktorej GBL odstúpila svoj 30 %-ný podiel na majetku RTL skupine Bertelsmann, za čo ako protihodnotu získala 25 %-ný podiel na majetku Bertelsmann. Subsidiárne žalobcovia vo veci samej navrhli zaviazať žalovaných, aby spoločne a nerozdielne nahradili škodu a tiež aby povolili predaj ich obchodných podielov za rovnakých podmienok. Žalobcovia neskôr rozšírili svoj žalobný návrh o ďalšie návrhy.

20. Ďalšou žalobou podanou proti spoločnosti Bertelsmann, ako aj ďalším spoločnostiam žalobcovia vo veci samej navrhli uložiť žalovaným, aby si splnili povinnosti, ktoré na seba prebrali v prospekte k vstupu RTL Group na Londýnsku burzu vydanom 30. júna 2000, a okrem iného aby zvýšili upísanie akcií RTL Group určených pre verejnosť na 15 % a nestiahli ich z obchodovania na Londýnskej burze. V tejto súvislosti podali rozličné návrhy žalobou zo 6. septembra 2002, ako aj žalobami z 3., 14. a 18. októbra 2002.

21. Rozsudkom z 8. júla 2003 Tribunal d'arrondissement de Luxembourg rozhodol o prvom spore týkajúcom sa prevodu podielu zo spoločnosti GBL na spoločnosť Bertelsmann a zamietol žaloby ako neprípustné s odôvodnením, že požiadavky spoločnosti Audiolux sa neopierajú o žiadnu normu, resp. právnu zásadu uznanú v luxemburskom práve. Proti tomuto rozhodnutiu podali žalobcovia vo veci samej listom z 8. októbra 2003 odvolanie na Cour d'appel.

22. Rozsudkom z 30. marca 2004 týkajúcim sa druhého sporu Tribunal d'arrondissement de Luxembourg žaloby zamietol. Proti tomuto rozsudku podali žalobcovia vo veci samej takisto odvolanie na Cour d'appel, a to podaním z 21. júna 2004.

23. Cour d'appel obdive veci spojil do spoločného konania a rozsudkom z 12. júla 2006 odvolania zamietol. Tento súd potvrdil, že tak v luxemburskom práve obchodných spoločností, ako ani v luxemburskom finančnom práve nie je zakotvená všeobecná zásada rovnosti zaobchádzania s akcionármi a že v tejto otázke nie je nevyhnutné podať návrh na začatie prejudiciálneho konania na Súdny dvor Európskych spoločenstiev.

24. Žalobcovia vo veci samej podali 22. novembra 2006 proti tomuto rozsudku o odvolaní kasačný opravný prostriedok na Revision vor der Cour de cassation, v ktorom uviedli sedem kasačných dôvodov. Prvým kasačným dôvodom spoločnosť Audiolux vytýkala porušenie, resp. nesprávne uplatnenie všeobecnej zásady rovnosti zaobchádzania s akcionármi, predovšetkým v prípade spoločnosti, ktorej akcie sú prijaté na kótovanie na burze cenných papierov.

25. Keďže Cour de cassation sa domnieval, že prvý kasačný dôvod sa týka otázky výkladu práva Spoločenstva, ktorej zodpovedanie je relevantné pre rozhodnutie sporu, konanie prerušil a Súdnemu dvoru položil nasledujúce prejudiciálne otázky:

1. Majú odkazy na rovnosť zaobchádzania s akcionármi a konkrétne na ochranu menšinových akcionárov uvedené

   a. v článkoch 20 a 42 druhej smernice 77/91/EHS z 13. decembra 1976 o „spoločnostiach“,

   b. v „tretej všeobecnej zásade“ a v „sedemnástom doplňujúcom ustanovení“ odporúčania Komisie z 25. júla 1977, ktorým sa stanovuje Európsky etický kódex týkajúci sa transakcií s prevoditeľnými cennými papiermi,

c. v bode 2 písm. a) zoznamu C prílohy smernice Rady 79/279/EHS z 5. marca 1979 o koordinácii podmienok prijatia cenných papierov na kótovanie na burze cenných papierov a v konsolidovanej smernici z 28. mája 2001,

d. v článku 3 ods. 1 písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/25/ES z 21. apríla 2004 o ponukách na prevzatie vo svetle jej odôvodnenia č. 8,

pôvod vo všeobecnej zásade práva Spoločenstva?

2. V prípade kladnej odpovede na prvú otázku, má sa táto všeobecná zásada práva Spoločenstva uplatňovať len vo vzťahu medzi spoločnosťou a jej akcionármi, alebo skôr, najmä v prípade spoločnosti, ktorej akcie sú prijaté na kótovanie na burze cenných papierov, aj vo vzťahoch medzi väčšinovými akcionármi, ktorí vykonávajú alebo získajú kontrolu v spoločnosti, a menšinovými akcionármi tejto spoločnosti?

3. V prípade kladnej odpovede na obidve predchádzajúce otázky, mala sa táto zásada, s ohľadom na časovú postupnosť odkazov uvedených v prvej otázke, uplatňovať vo vzťahoch medzi väčšinovými a menšinovými akcionármi v zmysle druhej otázky už pred nadobudnutím účinnosti smernice 2004/25/ES a v tomto prípade už pred spornými skutočnosťami, ktoré nastali v prvej polovicu roka 2001?

## IV — Konanie pred Súdnym dvorom

26. Návrh na začatie prejudiciálneho konania s dátumom 4. marca 2008 bol do kancelárie Súdneho dvora doručený 5. marca 2008.

27. Audiolux, GBL, Bertelsmann, vlády Francúzskej republiky, Írskej republiky, Poľskej republiky a Komisia podali písomné pripomienky v lehote stanovenej v Štatúte Súdneho dvora.

28. Na pojednávaní z 30. apríla 2009 sa zúčastnili splnomocnení zástupcovia spoločností Audiolux, GBL, Bertelsmann, vláda Írskej republiky a Komisia a podali písomné pripomienky.

## V — Hlavné tvrdenia účastníkov konania

29. Audiolux považuje návrh na začatie prejudiciálneho konania za prípustný. Navrhuje, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky kladne. Tvrdí, že právne akty Spoločenstva spomenuté v prvej prejudiciálnej otázke, ako aj ich ustanovenia poukazujú na existenciu zásady rovnosti zaobchádzania s akcionármi. Pokiaľ ide o smernicu 77/91, Audiolux predovšetkým uvádza, že už z jej piateho odôvodnenia vyplýva, že normotvorca Spoločenstva považoval rovnosť zaobchádzania s akcionármi za už existujúcu zásadu. Audiolux sa ďalej odvoláva na šieste a jedenáste odôvodnenie etického kódexu. Skutočnosť, že etický kódex je iba odporúčaním, nebráni tomu, aby bol výrazom všeobecných zásad práva Spoločenstva. Audiolux ďalej opiera svoje tvrdenie o správu skupiny odborníkov na vysokej úrovni v oblasti práva obchodných spoločností z januára 2002 (ďalej len „Winter I“).

30. Podľa názoru Audiolux legislatívny proces vzniku smernice 2004/24 ukazuje, že v súvislosti s ochranou menšinových akcionárov stanovenou v článku 5 existoval konsenzus. Desiate odôvodnenie tejto smernice sa vzťahuje iba na časovú pôsobnosť smernice a netýka sa zásady rovnosti zaobchádzania s akcionármi, ako vyplýva z článku 3 ods. 1 písm. a). Podobne ako vo veci Mangold [8] sa musí rozlišovať medzi na jednej strane uplatňovaním ustanovení smernice a na strane druhej uplatňovaním všeobecnej zásady, o ktoré sa tieto ustanovenia opierajú.

8 — Rozsudok z 22. novembra 2005, Mangold, C-144/04, Zb. s. I-9981.

31. Pokiaľ ide o druhú prejudiciálnu otázku, Audiolux uvádza, že článok 44 ods. 2 písm. g) ES nerozlišuje medzi ochranou akcionárov spoločnosťou a ochranou akcionárov navzájom. Takéto rozlišovanie nemožno nájsť ani v smernici 77/91, ako potvrdzuje jej článok 20. Pokiaľ ide o etický kódex, v tretej všeobecnej zásade, ako aj v sedemnástej doplňujúcej zásade sa uvádza, že zásada rovnosti zaobchádzania s akcionármi sa uplatňuje aj vo vzťahu medzi akcionármi navzájom.

32. Audiolux zastáva názor, že vplyv, ktorý má väčšinový akcionár na správu spoločnosti, zotiera rozdiel medzi orgánmi spoločnosti a väčšinovým akcionárom. Rovnosť zaobchádzania so všetkými akcionármi teda vyžaduje, aby väčšinový akcionár bol touto zásadou viazaný. Napokon Audiolux odkazuje na rozsudok Mangold, ktorý podľa jej názoru hovorí v prospech uplatnenia všeobecnej zásady práva Spoločenstva v prejednávanej veci.

33. Pokiaľ ide o tretiu prejudiciálnu otázku, Audiolux sa domnieva, že z uplatniteľnosti zásady rovnosti zaobchádzania s akcionármi na prejednávanú vec nevyplýva retroaktívne uplatňovanie tejto smernice, keďže táto zásada bola vyjadrená v etickom kódexe po prvýkrát už pred tridsiatimi rokmi a od vtedy bola desaťročia predmetom konsenzu, čoho dôkazom je prijatie smernice 2004/25.

34. Žalovaní vo veci samej 1 až 10 (za všetkých ďalej len „GBL“) poukazujú v súvislosti s prvou a druhou prejudiciálnou otázkou najprv na to, že uznanie všeobecnej zásady práva Spoločenstva v prvom rade vyžaduje, aby sporná norma vyplývala z niektorého z cieľov Zmluvy a mala dostatočný obsah. Odvolávajú sa pritom na rozsudky Jippes [9] a Portugalsko/Rada [10].

35. Vo vzťahu k uvedeným právnym aktom Spoločenstva, uvedeným v prvej prejudiciálnej otázke, GBL najmä uvádza, že podľa judikatúry Súdneho dvora nemôže etický kódex vyvolávať žiadne právne účinky. Jednak tento kódex nie je začlenený do luxemburského práva a jednak odkazuje iba na tie predpisy Spoločenstva, ktoré zamýšľal doplniť. Okrem toho prijatie smernice 2004/25, ako aj legislatívny proces jej prijatia ukazujú absenciu všeobecnej zásady rovnosti zaobchádzania s akcionármi. Na podporu svojho tvrdenia sa GBL odvoláva na správu Winter I, ako aj na správu skupiny odborníkov na vysokej úrovni v oblasti práva obchodných spoločností o modernom rámci právnej úpravy v oblasti práva obchodných spoločností v Európe z novembra 2002 (ďalej len „Winter II“). Okrem toho početné možnosti voľby ponechané členským štátom, ako aj stanovenie minimálnych požiadaviek ukazujú, že takáto právna zásada neexistuje.

36. Pokiaľ ide o tretiu otázku, GBL s cieľom preukázať neexistenciu právnej zásady rovnosti zaobchádzania s akcionármi upozorňuje na judikatúru Súdneho dvora týkajúcu sa právnej istoty a najmä retroaktivity. V každom prípade túto zásadu nemožno uplatniť na skutkové okolnosti pred nadobudnutím účinnosti smernice 2004/25.

37. Podľa názoru žalovaných vo veci samej 11 až 18 (ďalej len spoločne „Bertelsmann“) je návrh na začatie prejudiciálneho konania neprípustný. Tento návrh neuvádza relevantné skutočnosti, ktoré sú nevyhnutné na to, aby Súdny dvor mohol odpovedať na prejudiciálne otázky na základe faktických a právnych zistení.

38. Ustanovenia smerníc 77/91 a 79/279 spomenuté v prvej prejudiciálnej otázke sa týkajú výlučne vzťahu medzi spoločnosťou a jej akcionármi a vzťahujú sa na úplne konkrétne situácie, ktoré nijako nesúvisia s problematikou sporu vo veci samej. Ak by aj etický kódex obsiahnutý v odporúčaní stanovoval povinnú ponuku, je podľa sedemnásteho doplňujúceho pravidla táto ponuka iba „žiaduca“ a je iba dôsledkom nedostatku inej „rovnocennej“ ochrany.

39. V súvislosti so smernicou 2004/25 Bertelsmann predovšetkým uvádza, že v priebehu legislatívneho procesu prijatia tejto smernice existovala nejednotnosť o tom, či

9 — Rozsudok z 12. júla 2001, Jippes a i., C-189/01, Zb. s. I-5689.
10 — Rozsudok z 23. novembra 1999, Portugalsko/Rada, C-149/96, Zb. s. I-8395.

predloženie povinnej ponuky prichádza do úvahy ako jediný prostriedok ochrany menšinových akcionárov. Okrem toho sú existencia viacerých možností voľby priznanej členskému štátu, presné ustanovenia o predložení povinnej ponuky, ako aj časová pôsobnosť nezlučiteľné s údajnou všeobecnou právnou zásadou. Ak by sa potvrdila existencia takejto zásady, bolo by potrebné dôjsť k záveru, že táto smernica je neplatná.

40. Bertelsmann sa domnieva, že tak na vnútroštátnej úrovni, ako ani na medzinárodnej úrovni neexistuje právny názor (*opinio iuris*), ktorý by podporoval existenciu takejto všeobecnej právnej zásady, čo dokazuje aj správa Winter I. Rozličné odkazy v sekundárnych právnych aktoch, ktoré sa týkajú rovnosti zaobchádzania s akcionármi, nestačia na vyvodenie záveru o existencii všeobecnej právnej zásady. Údajná právna zásada sa svojím výrazne odlišným obsahom líši od všeobecných právnych zásad uznaných judikatúrou. V každom prípade je táto zásada príliš neurčitá na to, aby mohla založiť povinnosť predkladať povinnú ponuku.

41. Navyše uznanie takejto všeobecnej zásady zasahuje do právomoci normotvorcu Spoločenstva, keďže sa týmto spôsobom stanovujú pravidlá, ktorých prijatie prislúcha výlučne normotvorcovi. Predovšetkým sú porušené zásady právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery, osobitne so zreteľom na zákaz retroaktivity. Na to poukazujú ustanovenia smernice 2004/25, z ktorých vyplýva, že pravidlá týkajúce sa povinnej ponuky sa neuplatnia na transakcie vykonané pred nadobudnutím účinnosti vnútroštátnych vykonávacích predpisov. Okrem toho všeobecné zásady práva Spoločenstva sa vo všeobecnosti neuplatňujú na vzťah medzi jednotlivcami. Ojedinelé výnimky, medzi nimi aj rozsudok vo veci Mangold, sa odlišujú od prejednávanej veci úplne iným právnym rámcom, v ktorom boli tieto rozhodnutia vydané.

42. Francúzska vláda sa vyjadrila výlučne k prvej prejudiciálnej otázke a domnieva sa, že právne akty Spoločenstva uvedené v tejto prejudiciálnej otázke preukazujú existenciu zásady rovnosti zaobchádzania s akcionármi. Rovnako uplatnenie tejto zásady vyžaduje, aby sa dotknuté osoby nachádzali v porovnateľnej situácii. Okrem toho uvádza, že od tejto zásady je možné odchýliť sa, ak je nerovnaké zaobchádzanie objektívne odôvodnené.

43. Írska vláda varuje, že kladná odpoveď na prejudiciálne otázky by mala závažné dôsledky v ústavnoprávnej rovine vo vzťahu k rozdeleniu právomocí medzi orgánmi Spoločenstva a k právnej istote, ako aj v oblasti práva obchodných spoločností. Výslovne sa prikláňa k zápornej odpovedi na prejudiciálne otázky.

44. V súvislosti s prvou prejudiciálnou otázkou írska vláda jednak uvádza, že z právnych aktov Spoločenstva uvedených v tejto prejudiciálnej otázke nevyplýva, že by vychádzali zo spoločnej všeobecnej zásady rovnosti akcionárov. Ide tu skôr o špecifické pravidlá, ktoré sa týkajú špecifických situácií. Írska vláda ďalej prehlasuje, že takúto právnu zásadu nemožno z dôvodu jej špecifickosti považovať za všeobecnú zásadu práva Spoločenstva. Všeobecné právne zásady, uznané judikatúrou Súdneho dvora, sa na rozdiel od dotknutej zásady týkajú základných aspektov právneho poriadku Spoločenstva. Okrem toho írska vláda poukazuje na značnú komplexnosť práva obchodných spoločností, ktorá sa usiluje o dosiahnutie rovnováhy záujmov. V dôsledku toho zakazuje priame uplatnenie tejto zásady.

45. V súvislosti s druhou prejudiciálnou otázkou írska vláda uvádza, že prípadná všeobecná právna zásada sa uplatní výlučne na vzťah medzi spoločnosťou a jej akcionármi. V tejto súvislosti poukazuje na to, že povinná ponuka upravená v smernici 2004/25 predstavuje výnimku v práve obchodných spoločností, a teda ju nemožno považovať za dôsledok všeobecnej právnej zásady.

46. Pokiaľ ide o odpoveď na tretiu prejudiciálnu otázku, írska vláda uvádza, že uplatniteľnosť tejto zásady v dôsledku nevyhnutnosti presnejších ustanovení v konečnom dôsledku spôsobuje uplatniteľnosť smernice 2004/25 už pred nadobudnutím jej účinnosti. Írska vláda to považuje za neprípustné, keďže by to malo za následok horizontálnu uplatniteľnosť tejto smernice ešte pred uplynutím lehoty na jej prebranie.

47. Poľská vláda sa vyjadrila k prvej a tretej prejudiciálnej otázke a zastáva názor, že zásada rovnosti zaobchádzania s akcionármi je všeobecnou zásadou práva Spoločenstva. Ide o základnú zásadu európskeho a vnútroštátneho práva obchodných spoločností, ktorá sa uplatňovala už dávno predtým, ako smernica 2004/24 nadobudla účinnosť. Táto zásada je výslovne alebo implicitne uznaná vo viacerých právnych aktoch Spoločenstva.

48. Vzhľadom na jej všeobecnosť však túto zásadu nemožno uplatňovať priamo, a teda v prvom rade je určená normotvorcovi. Táto zásada vyžaduje rovnaké zaobchádzanie iba v porovnateľných situáciách, pričom umožňuje rozdielne zaobchádzanie v prípade, ak je to objektívne odôvodnené. Podľa tejto zásady majú akcionári rovnaké práva v závislosti od ich príslušného podielu na majetku spoločnosti bez toho, aby boli vylúčené špeciálne práva akcionárov smerujúce k ochrane menšinových akcionárov. Tieto pravidlá však zohľadňujú osobitné postavenie menšinových akcionárov vo vzťahu k väčšinovým akcionárom, a preto musia byť stanovené normotvorcom.

49. V súvislosti s druhou prejudiciálnou otázkou poľská vláda uvádza, že zásada rovnosti zaobchádzania s akcionármi sa uplatňuje iba vo vzťahu medzi spoločnosťou a jej akcionármi s dôsledkom, že akcionári v zásade nie sú povinní zohľadniť záujmy iných akcionárov.

50. Komisia navrhuje odpovedať na prejudiciálne otázky záporne. Podľa jej názoru nemožno rovnosť zaobchádzania s akcionármi a ochranu menšinových akcionárov považovať za všeobecnú zásadu práva Spoločenstva. Ako z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, iba určité základné zásady je možné považovať za nadradené vo vzťahu k sekundárnemu právu a patriace do skupiny všeobecných zásad práva Spoločenstva. Rovnosť zaobchádzania s akcionármi a ochrana menšinových akcionárov sú zásadami príliš konkrétnymi na to, aby ich bolo možné považovať za „všeobecné" zásady práva Spoločenstva. Ďalej Komisia poznamenáva, že pritom nejde tak o spoločnú zásadu právnych poriadkov členských štátov, ako ani o základné právo zakotvené v Zmluve ES.

51. Podľa názoru Komisie sa ustanovenia sekundárneho práva uvedené v prvej prejudiciálnej otázke týkajú veľmi špecifických situácií, a preto nemôžu byť chápané ako výraz všeobecnej právnej zásady. Prijatie smernice 2004/25 potvrdzuje, že normotvorca Spoločenstva považoval za potrebné prijať pravidlá na ochranu menšinových akcionárov v súvislosti so zmenou kontroly v spoločnosti.

52. Pokiaľ ide o druhú prejudiciálnu otázku, Komisia v prvom rade uvádza, že povinnosti väčšinového akcionára voči menšinovým akcionárom, zakotvené v smernici 2004/25, nemožno chápať ako výraz všeobecnej zásady práva Spoločenstva. Okrem toho tvrdí, že akty sekundárneho práva uvedené v prvej prejudiciálnej otázke nestanovujú žiadne povinnosti vo vzájomnom vzťahu medzi jednotlivými akcionármi. Napokon Komisia poukazuje na to, že všeobecná zásada práva Spoločenstva nemôže vyvolať priamy účinok vo vzťahu medzi jednotlivcami.

53. V súvislosti s treťou prejudiciálnou otázkou Komisia uvádza, že smernica 2004/25 nespomína existenciu prípadnej všeobecnej právnej zásady rovnosti zaobchádzania s akcionármi a konkrétne zásady ochrany menšinových akcionárov, ktorá by prípadne predchádzala prijatiu tejto smernice.

## VI — Právne posúdenie

A — *Prípustnosť návrhu na začatie prejudiciálneho konania*

54. Prvá právna otázka, ktorá vyvstáva, sa týka námietky neprípustnosti návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ktorú vzniesla Bertelsmann.

55. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora nevyhnutnosť dosiahnutia takého výkladu práva Spoločenstva, ktorý by bol užitočný pre vnútroštátny súd, vyžaduje, aby tento súd vymedzil skutkový a právny rámec položených otázok, alebo aby aspoň vysvetlil skutkové predpoklady, na ktorých sa tieto otázky zakladajú [11].

56. Údaje v návrhu na začatie prejudiciálneho konania preto musia nielen umožniť Súdnemu dvoru, aby poskytol užitočné odpovede, ale musia tiež zabezpečiť vládam členských štátov a iným dotknutým subjektom možnosť predložiť pripomienky podľa článku 23 Štatútu Súdneho dvora. Súdny dvor je povinný dbať na to, aby bola táto možnosť zachovaná, pričom treba brať do úvahy, že podľa uvedeného ustanovenia sa dotknutým subjektom oznamuje len návrh na začatie prejudiciálneho konania. [12]

57. V prejednávanej veci sú v návrhu na začatie prejudiciálneho konania stručne, ale s dostatočnou presnosťou vymedzené relevantné vnútroštátne predpisy a predpisy Spoločenstva, ako aj základ a povaha sporu. Z toho vyplýva, že vnútroštátny súd dostatočne vymedzil skutkový a právny rámec, na základe ktorého formuloval svoju žiadosť o výklad práva Spoločenstva, a Súdnemu dvoru poskytol všetky údaje potrebné na to, aby mu umožnil užitočne odpovedať na položené otázky.

58. Návrh, ktorým Bertelsmann požaduje vyhlásiť návrh na začatie prejudiciálneho konania za neprípustný v celom rozsahu, musí byť preto zamietnutý.

11 — Pozri najmä rozsudky z 26. januára 1993, Telemarsicabruzzo a i., C-320/90 až C-322/90, Zb. s. I-393, body 6 a 7; zo 14. júla 1998, Safety Hi-Tech, C-284/95, Zb. s. I-4301, body 69 a 70, a Bettati, C-341/95, Zb. s. I-4355, body 67 a 68; z 21. septembra 1999, Brentjens' Handelsonderneming, C-115/97 až C-117/97, Zb. s. I-6025, bod 37; z 11. septembra 2003, Altair Chimica, C-207/01, Zb. s. I-8875, bod 24; z 9. septembra 2004, Carbonati Apuani, C-72/03, Zb. s. I-8027, bod 10, a z 23. marca 2006, Enirisorse, C-237/04, Zb. s. I-2843, bod 17.

12 — Pozri najmä uznesenia z 30. apríla 1998, Testa a Modesti, C-128/97 a C-137/97, Zb. s. I-2181, bod 6; z 11. mája 1999, Anssens, C-325/98, Zb. s. I-2969, bod 8, ako aj rozsudky Altair Chimica, už citovaný v poznámke pod čiarou 11, bod 25, a Enirisorse, už citovaný v poznámke pod čiarou 11, bod 18.

B — *Posúdenie prejudiciálnych otázok*

59. Kľúčovou v prejednávanej veci je prvá prejudiciálna otázka, v ktorej ide v podstate o to, či zásada rovnosti zaobchádzania s akcionármi patrí medzi všeobecné zásady práva Spoločenstva. Druhá a tretia prejudiciálna otázka boli položené výslovne iba pre prípad, že Súdny dvor odpovie na prvú prejudiciálnu otázku kladne. Tieto otázky je preto potrebné skúmať v uvedenom poradí.

1. O prvej otázke

a) Úvodné poznámky

60. Najprv treba upozorniť, že prvá prejudiciálna otázka si vyžaduje upresnenie.

61. Z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že bez ohľadu na rozdelenie právomocí medzi vnútroštátnym súdom a Súdnym dvorom v rámci prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES je v prípade nepresne formulovaných otázok Súdny dvor oprávnený vybrať z celého spisu predloženého vnútroštátnym súdom, a najmä z odôvodnenia rozhodnutia vnútroštátneho súdu, tie prvky práva Spoločenstva, ktoré si vzhľadom na predmet sporu vyžadujú výklad. [13]

62. Na účely objektívneho posúdenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania a s ohľadom na záujmy účastníkov sporu vo veci samej treba prvú prejudiciálnu otázku chápať v zásade tak, či v práve Spoločenstva existuje všeobecná zásada, ktorá vyžaduje rovnosť zaobchádzania s akcionármi, a či táto zásada tiež vyvoláva ochranný účinok voči menšinovým akcionárom spoločnosti s dôsledkom, že títo akcionári sú v prípade prevzatia kontroly inou spoločnosťou oprávnení previesť svoje podiely za rovnakých podmienok ako ostatní akcionári.

63. Skúmaním presnejšej otázky, či sporná všeobecná zásada stanovuje dostatočne presný právny následok, ktorý zvýhodňuje žalobcov vo veci samej, je možné vyhnúť sa abstraktnej odpovedi Súdneho dvora. [14] Preto je ďalej potrebné vychádzať, ako bolo navrhnuté, zo spresnenej hlavnej otázky.

13 — Pozri k procesnej právomoci Súdneho dvora upresniť, resp. preformulovať prejudiciálne otázky v rámci prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, rozsudok z 29. novembra 1978, Redmond, 83/78, Zb. s. 2347, bod 26.

14 — Podľa názoru MIDDECKE, A.: *Handbuch des Rechtsschutzes der Europäischen Union*. 2. vyd. München 2003, § 10, bod 38, s. 225, nesmie byť odpoveď na prejudiciálnu otázku abstraktná do tej miery, že vnútroštátnemu súdu nebude pri rozhodovaní sporu vo veci samej užitočná. Z dôvodov zachovania rozsahu právomoci vnútroštátneho súdu však odpoveď na túto otázku nemôže byť ani konkrétna do tej miery, že v predstihu uplatní právo Spoločenstva.

64. Vnútroštátny súd vo svojej prvej prejudiciálnej otázke odkazuje na viacero aktov inštitúcií Spoločenstva v zmysle článku 249 ES, ktorých právna povaha síce nie je jednotná, ktoré však všetky viac-menej výslovne odkazujú na bližšie nedefinovanú zásadu rovnosti zaobchádzania s akcionármi. Tieto ustanovenia z dôvodu svojho postavenia v platnom práve tvoria dôležité východisko pre nasledujúce právne skúmanie.

65. Zo systematických dôvodov sa odporúča najprv preskúmať pojem všeobecné zásady práva Spoločenstva a následne sa zaoberať otázkou, či sú splnené podmienky pre uznanie rovnosti zaobchádzania s akcionármi Súdnym dvorom ako všeobecnej právnej zásady.

b) Všeobecné právne zásady

i) Pojem

66. V judikatúre Súdneho dvora majú všeobecné zásady práva Spoločenstva osobitné postavenie.

67. Pojem všeobecné právne zásady je však až do dnešného dňa sporný. [15] Terminológia je tak v právnickej literatúre, ako aj v judikatúre nejednotná. V niektorých prípadoch možno pozorovať rozdiely iba vo výbere slov, keď sa Súdny dvor alebo generálny advokáti odvolávajú na všeobecne uznávané pravidlo [16], všeobecne uznávanú právnu zásadu [17], základné právne zásady [18], fundamentálnu zásadu [19], jednoduchú zásadu [20], právne pravidlo [21] alebo na všeobecnú zásadu rovnosti, ktorá patrí medzi základné zásady práva Spoločenstva [22].

68. Zhoda však v každom prípade existuje v tom, že všeobecným právnym zásadám prináleží v judikatúre veľký význam

15 — Pozri SCHWARZE, J.: *European Administrative Law*. Luxembourg 2006, s. 65, a SARIYIANNIDOU, E.: *Institutional balance and democratic legitimacy in the decision-making process of the EU*. Bristol 2006, s. 145.

16 — Rozsudok zo 16. júla 1956, Fédération Charbonnière de Belgique/Vysoký úrad, 8/55, Zb. s. 199, 311.

17 — Rozsudok z 21. júna 1958, Wirtschaftsvereinigung Eisen- und Stahlindustrie/Vysoký úrad, 13/57, Zb. s. 273, 304.

18 — Rozsudok z 22. marca 1961, SNUPAT/Vysoký úrad, 42 a 49/59, Zb. s. 111, 169.

19 — Rozsudok z 13. februára 1979, Hofmann-La Roche/Komisia, 85/76, Zb. s. 461, 511.

20 — Rozsudok z 15. júla 1960, Von Lachmüller a i./Komisia, 43/59, Zb. s. 967, 989.

21 — Rozsudok z 12. júla 1962, Hoogovens/Vysoký úrad, 14/61, Zb. s. 513, 549.

22 — Rozsudok z 19. októbra 1977, Ruckdeschel a i., 117/76 a 16/77, Zb. s. 1753, 1769.

z dôvodu, že vypĺňajú medzery a napomáhajú k výkladu práva. [23] To vyplýva aj z toho, že právny poriadok Spoločenstva je právnym poriadkom, ktorý sa vyvíja a ktorý kvôli svojej otvorenosti voči integračnému vývoju má nevyhnutne medzery a vyžaduje výklad. Pravdepodobne na základe tohto poznatku sa aj Súdny dvor vyhol presnej kvalifikácii všeobecných právnych zásad, aby si tak ponechal flexibilitu potrebnú na to, aby mohol nezávisle od terminologických rozdielov rozhodnúť o skutkových otázkach, ktoré nastanú. [24]

69. Podľa definície používanej v právnickej literatúre patria medzi všeobecné právne zásady tie základné ustanovenia nepísaného primárneho práva Spoločenstva, ktoré sú ako také obsiahnuté v právnom poriadku Európskych spoločenstiev alebo ktoré sú spoločné pre právne poriadky členských štátov. [25] V zásade možno rozlišovať medzi všeobecnými zásadami práva Spoločenstva v užšom slova zmysle, t. j. takými, ktoré sa vyvinuli výlučne z cieľov a systematiky Zmluvy ES a vzťahujú sa na špecifické problémy práva Spoločenstva, a takými všeobecnými právnymi zásadami, ktoré sú spoločné pre právne a ústavné poriadky členských štátov. [26] Kým prvú skupinu všeobecných právnych zásad možno vyvodiť priamo z primárneho práva Spoločenstva, pri skúmaní druhej skupiny Súdny dvor využíva metódu kritického porovnania právnych poriadkov [27], v rámci ktorej sa však nijako neuplatňuje metóda najnižšieho spoločného menovateľa. Rovnako sa pritom nepokladá za nevyhnutné, aby sa takto vytvorené právne zásady nachádzali vo svojej konkrétnej podobe v práve Spoločenstva súčasne vo všetkých porovnávaných právnych poriadkoch.

70. Všeobecné právne zásady sa vyznačujú tým, že stelesňujú základné princípy Spoločenstva a jeho členských štátov, čo vyjadruje ich postavenie na úrovni primárneho práva v hierarchii noriem právneho poriadku Spoločenstva. [28] Mimoriadny význam má predovšetkým ochrana základných práv v užšom zmysle, vytvorená súdmi Spoločenstva prevažne pod týmto označením, ako aj rozpracovanie procesných práv podobných základným právam, ktoré vystupujú ako

23 — TRIDIMAS, T.: *The General Principles of EU Law*. 2. vyd. London 2006, s. 17 a nasl. a 29 a nasl., na jednej strane poukazuje na funkciu všeobecných zásad v práve Spoločenstva spočívajúcu vo vypĺňaní medzier, čo vyplýva zo skutočnosti, že právny poriadok Spoločenstva je novým poriadkom, ktorý si vyžaduje ďalší rozvoj. Okrem toho je Zmluva ES rámcovou zmluvou s početnými všeobecne formulovanými ustanoveniami a neurčitými právnymi pojmami, ktoré Súdnemu dvoru poskytujú široké právomoci pri tvorbe práva. Na druhej strane autor poukazuje na nápomocnú funkciu pri výklade sekundárneho práva. LENAERTS, K., van NUFFEL, P.: *Constitutional Law of the European Union*. 2. vyd. London 2005, bod 17-066, s. 711, upozorňuje na to, že správne orgány pri výklade práva Spoločenstva spravidla používajú všeobecné právne zásady, a to predovšetkým v prípade nejasností vykladaného práva alebo právnych medzier.

24 — V tomto zmysle SCHWARZE, J., c. d., s. 65.

25 — Pozri SCHWEITZER, M., HUMMER, W., OBWEXER, W.: *Europarecht*, s. 65, bod 240 a nasl.

26 — V tomto zmysle LENGAUER, A.-M.: *Kommentar zu EU- und EG-Vertrag*. Hrsg. H. MAYER. Wien 2004, čl. 220, bod 27, s. 65.

27 — V tomto zmysle SCHWEITZER, M., HUMMER, W., OBWEXER, W.: c. d., bod 244, s. 66; OPPERMANN, T.: *Europarecht*. 3. vyd. München 2005, bod 21, s. 144.

28 — Podľa rozšíreného názoru majú všeobecné právne zásady právnu silu primárneho práva (pozri SCHROEDER, W.: *EUV/EGV — Kommentar*. Hrsg. R. STREINZ, čl. 249, s. 2159, bod 15). Súdny dvor opakovane vyhlásil, že právne akty inštitúcií Spoločenstva je potrebné posudzovať so zreteľom na všeobecné právne zásady. Pozri rozsudky z 12. novembra 1969, Stauder, 29/69, Zb. s. 419, bod 7, a z 13. decembra 1979, Hauer, 44/79, Zb. s. 3727, bod 14 a nasl.

všeobecné zásady právneho štátu na úrovni ústavného práva Spoločenstva.[29] K všeobecným právnym zásadám preto patria aj tie zásady, ktoré sú úzko spojené so systémovými zásadami Európskej únie, ako sloboda, demokracia, ochrana ľudských práv a právny štát v zmysle článku 6 ods. 1 EÚ, a ktoré možno z týchto zásad odvodiť. Ich porušenie členským štátom môže spustiť osobitný sankčný mechanizmus podľa článku 7 EÚ.

71. Za všeobecné zásady práva Spoločenstva boli uznané napríklad dôležité princípy právneho štátu ako zásada proporcionality[30], zrozumiteľnosti práva[31] alebo právo jednotlivca na účinnú súdnu ochranu[32]. Patria medzi ne aj rozličné všeobecné zásady riadnej správy veci verejných ako zásada ochrany legitímnej dôvery[33], zásada *ne bid in idem*[34], právo byť vypočutý[35], aj v podobe práva vyjadriť sa k opatreniam spôsobujúcim ujmu[36], povinnosť odôvodnenia právnych aktov[37] alebo povinnosť preskúmať vec z úradnej moci[38]. Patrí k nim aj odvolávanie sa na „vyššiu moc“[39]. Možno však nájsť aj zásady vlastné zmluvnému právu, ako napríklad všeobecná právna zásada *pacta sunt servanda*[40] alebo tiež zásada *clausula rebus sic stantibus*[41].

72. V oblasti sociálneho štátu sú takýmito zásadami napríklad uznaná zásada solidarity[42] alebo starostlivosť inštitúcie o svojich zamestnancov[43]. Oblasť uznania federálnych vzťahov v rámci Európskeho spoločenstva zahŕňa často zdôrazňovanú zásadu spolupráce medzi členskými štátmi a ich povinnosti spolupracovať vo vzťahu k Spoločenstvu. Na

29 — Rovnako aj WEGENER, B.: *Kommentar zu EUV/EGV*. Hrsg. CALLIES, RUFFERT. 3. vyd.. München 2007, čl. 220, bod 37, s. 1956, a TRIDIMAS, T., c. d., s. 2 a nasl.

30 — Pozri rozsudky z 9. augusta 1994, Nemecko/Rada, C-359/92, Zb. s. I-3681. Už pred potvrdením tejto zásady v článku 5 ods. 2 ES bolo tak v judikatúre, ako aj v právnickej literatúre nesporné, že uplatňovanie právomocí Spoločenstva musí rešpektovať zásadu proporcionality (pozri LIENBACHER, G: *EU-Kommentar*. Hrsg. J. SCHWARZE. 1. vyd. Baden-Baden 2000, čl. 5 ES, bod 36, s. 270).

31 — Pozri rozsudok z 10. júna 1980, Komisia/Spojené kráľovstvo, 32/79, Zb. s. 2403.

32 — Pozri rozsudok Súdu prvého stupňa zo 6. marca 2001, Dunnett a i./EIB, T-192/99, Zb. s. II-813.

33 — Pozri rozsudok zo 6. júla 2000, Agricola Tabacchi Bonavicina, C-402/98, Zb. s. I-5501.

34 — Pozri rozsudok z 13. februára 1969, Walt Wilhelm, 14/68, Zb. s. 1.

35 — Pozri rozsudok zo 4. júla 1963, Alves, 32/62, Zb. s. 109.

36 — Pozri rozsudky zo 14. júla 1972, Cassella Farbwerke Mainkur/Komisia, 55/69, Zb. s. 887; z 28. mája 1980, Kuhner/Komisia, 33 a 75/79, Zb. s. 1677; z 29. júna 1994, Fiskano/Komisia, C-135/92, Zb. s. I-2885; z 24. októbra 1996, Komisia/Lisrestal a i., C-32/95 P, Zb. s. I-5373, bod 21; z 21. septembra 2000, Mediocurso/Komisia, C-462/98 P, Zb. s. I-7183, bod 36; z 12. decembra 2002, Cipriani, C-395/00, Zb. s. I-11877, bod 51; z 13. septembra 2007, Land Oberösterreich a Österreich/Komisia, C-439/05 P a C-454/05 P, Zb. s. I-7141, a z 18. decembra 2008, Sopropré, C-349/07, Zb. s. I-10369, body 36 a 37.

37 — Pozri rozsudok z 25 októbra 1978, Koninklijke Scholten-Honig, 125/77, Zb. s. 1991.

38 — Pozri rozsudok z 21. novembra 1991, Technische Universität München, C-269/90, Zb. s. I-5469.

39 — Pozri rozsudok zo 14. februára 1978, IFG/Komisia, 68/77, Zb. s. 353.

40 — Pozri rozsudok Súdu prvého stupňa z 25. mája 2004, Distilleria Palma/Komisia, T-154/01, Zb. s. II-1493, bod 45.

41 — Pozri rozsudok Súdu prvého stupňa z 21. septembra 2005, Ali Yusuf a Al Barakaat International Foundation/Rada, T-306/01, Zb. s. II-3533, bod 277.

42 — Pozri rozsudok z 18. marca 1980, Ferriera Valsabbia/Komisia, 154, 205, 206, 226 až 228, 263 a 264/78, ako aj 39, 31, 83 a 85/79, Zb. s. 907.

43 — Pozri rozsudok Kuhner, už citovaný v poznámke pod čiarou 36.

základe článku 10 ES Súdny dvor vytvoril zásadu vzájomnej lojality [44]. Ďalej Súdny dvor uznal zásadu demokracie, keď poukázal na nevyhnutnosť aktívnej účasti Parlamentu na legislatívnom procese Spoločenstva v súlade s postupom upraveným v Zmluve. [45]

obecnú právnu zásadu rovnosti zaobchádzania s akcionármi. Aby to tak bolo, takáto právna zásada Spoločenstva by v oblasti práva obchodných spoločností musela mať rovnako ako vo vyššie uvedených prípadoch natoľko zásadný význam, že by nachádzala výraz v primárnom práve, resp. vo viacerých normách sekundárneho práva Spoločenstva.

73. K základným právam Spoločenstva, ktoré Súdny dvor uznal prostredníctvom už spomenutého porovnania právnych poriadkov, ako aj s ohľadom na medzinárodné a európske dohovory o ľudských právach, zaraďujeme také základné práva a slobody, ktorými sa vyznačujú liberálne a demokratické spoločnosti, a to napríklad sloboda prejavu [46] a sloboda združovania [47]. Rovnako k nim patria základné zásady, ktoré bezprostredne vyplývajú zo Zmluvy ES, ako zákaz diskriminácie na základe štátnej príslušnosti [48] a na základe pohlavia [49].

— Skúmanie relevantných ustanovení práva Spoločenstva

ii) O zásade rovnosti zaobchádzania s akcionármi v práve Spoločenstva

Primárne právo

74. Sporným je to, či z právneho poriadku Spoločenstva samotného možno vyvodiť vše-

75. Zo samotného písaného primárneho práva nemožno v dôsledku neexistencie jednoznačných ustanovení v zakladateľských zmluvách vyvodiť takúto všeobecnú právnu zásadu. Tak ciele Spoločenstva uvedené v článku 3 ES, ako ani ustanovenia článku 56 a nasl. ES týkajúce sa kapitálového a platobného styku neumožňujú vyvodenie takejto zásady.

44 — Pozri rozsudok z 5. mája 1981, Komisia/Spojené kráľovstvo, 804/79, Zb. s. 1045.
45 — Pozri rozsudok z 30. marca 1995, Parlament/Rada, C-65/93, Zb. s. I-643, bod 21.
46 — Pozri rozsudok zo 17. januára 1984, VBVB a VBBB/Komisia, 43/82 a 63/82, Zb. s. 19.
47 — Pozri rozsudok z 15. decembra 1995, Bosman, C-415/93, Zb. s. I-4930.
48 — Pozri rozsudok z 12. júla 1984, Prodest, 237/83, Zb. s. 3153.
49 — Pozri rozsudok z 15. júna 1978, Defrenne, 149/77, Zb. s. 1365.

76. Ako základ práva žalobcov vo veci samej na rovnaké zaobchádzanie s akcionármi by mohla prichádzať do úvahy všeobecná zásada rovnosti. Táto všeobecná zásada, podľa ktorej sa rovnaké situácie nesmú posudzovať rozdielne, ak nerovnaké zaobchádzanie nie je objektívne odôvodnené, je súčasťou základov Spoločenstva.[50] Ustanovenia o rovnosti pred zákonom sú takisto súčasťou spoločných ústavných tradícií členských štátov.

77. Základné práva, ku ktorým patrí aj zásada rovnosti, sú v zásade právami jednotlivca brániť sa proti verejnej moci. Preto sa mi javí ako sporné preniesť všeobecnú zásadu rovnosti uznanú judikatúrou Súdneho dvora, ako to Audiolux zjavne navrhol, priamo na oblasť, ktorá je na úrovni členských štát zaradená do súkromného práva. Zásada rovnosti ani zákaz diskriminácie nepatria k tradičným základným princípom súkromného práva.[51] Odhliadnuc od toho, zodpovedajúce uplatnenie všeobecnej zásady rovnosti vo všeobecnosti pri rozhodovaní vo veci samej sotva prichádza do úvahy, keďže z nej nemožno odvodiť skutkové podmienky jej uplatnenia ani dostatočne určitý právny následok v prípade jej porušenia.

78. Všeobecná zásada rovnosti však v Spoločenstve môže slúžiť ako základ pre špecifickú zásadu rovnosti zaobchádzania v práve obchodných spoločností. Preto je potrebné preskúmať, či existuje zásada rovnosti zaobchádzania s akcionármi ako osobitný výraz všeobecnej zásady rovnosti.

Medzinárodné princípy

79. Princípy OECD Corporate Governance, ktoré boli prijaté v roku 1999 a revidované v roku 2004, poskytujú presný obraz celosvetovo platných zásad týkajúcich sa obchodných spoločností kótovaných na burze. Je preto potrebné ich uplatniť prednostne v súvislosti s otázkou, či na úrovni medzinárodného práva možno predpokladať zásadu rovnosti zaobchádzania medzi akcionármi navzájom vo forme práva na odkúpenie podielu menšinového akcionára v prípade nadobudnutia väčšinového podielu v spoločnosti. Do odporúčaní

50 — Pozri rozsudky z 3. októbra 2006, Cadman, C-17/05, Zb. s. I-9583, bod 28; z 26. júna 2001, Brunnhofer, C-381/99, Zb. s. I-4961, bod 28; zo 17. septembra 2002, Lawrence a i., C-320/00, Zb. s. I-7325, bod 12. Táto zásada s drobnými odchýlkami sprevádzala judikatúru Súdneho dvora a po prvýkrát sa zjavne objavila v rozsudku Ruckdeschel a i., už citovanom v poznámke pod čiarou 22, bod 7.

51 — V tomto zmysle BASEDOW, J.: Der Grundsatz der Nichtdiskriminierung im europäischen Privatrecht. In: *Zeitschrift für Europäisches Privatrecht*. 2008, s. 230, 244. Podľa jeho názoru všeobecnému zákazu diskriminácie (resp. všeobecnej zásade rovnosti) nemôže prislúchať žiaden samostatný operatívny význam v európskom súkromnom práve. Tento zákaz plní úlohu hermeneutického princípu uľahčujúceho chápanie platného práva, keďže umožňuje vidieť jednotlivé právne akty v kontexte a skúmať ich zlučiteľnosť. Podľa názoru autora nemá normatívny obsah. MAZIÈRE, P.: *Le principe d'égalité en droit privé*. Aix-en-Provence 2003, s. 429 a nasl., spochybňuje existenciu všeobecnej zásady rovnosti v súkromnom práve. Autor sa vyjadruje veľmi kriticky voči pokusom začleniť zásadu rovnosti do súkromného práva.

OECD boli začlenené dôležité vnútroštátne a medzinárodné štandardy stability na finančných trhoch. Predtým boli vypočuté dôležité medzinárodné organizácie a široké spektrum podnikateľských zväzov.

80. Uvedený dokument z roku 1999 neobsahoval žiadnu úpravu týkajúcu sa rovnosti zaobchádzania s akcionármi. Až nové znenie princípov z roku 2004 prvýkrát spomína zásadu rovnosti zaobchádzania v odseku „Časť 1 III. Návrhy k rovnosti zaobchádzania s akcionármi“. [52] V bode 2 sa uvádza: „Menšinoví akcionári by mali byť chránení pred zneužitiami pochádzajúcimi od priamo alebo nepriamo konajúcich väčšinových akcionárov, resp. vykonávanými v záujme týchto väčšinových akcionárov, a mali byť mať k dispozícii účinné právne prostriedky.“ [53] Vo vysvetlivkách sa v tejto súvislosti v časti III uvádza, že existuje nebezpečenstvo, že väčšinoví akcionári sa budú podieľať na činnostiach, ktoré sledujú ich vlastný záujem, ktoré však poškodzujú menšinových akcionárov. [54] Ako riešenia sa uvádzajú početné metódy, napríklad zlepšenie presadzovania práv menšinových akcionárov, zlepšenie informačných tokov, kvalifikovaná väčšina vyžadovaná pre niektoré rozhodnutia akcionárov atď. Právo menšinového akcionára na odkúpenie podielu sa výslovne neuvádza. Uvádza sa iba, že za určitých okolností bude väčšinovým akcionárom „v niektorých krajinách“ uložená podmienka, resp. bude umožnené kúpiť podiely ostatných akcionárov za cenu určenú nezávislými znalcami. Z toho zjavne vyplýva, že na úrovni medzinárodného práva neexistuje zásada rovnosti zaobchádzania v práve obchodných spoločností.

52 — *OECD — Princípy OECD Corporate Governance — revidované znenie.* Paris 2004, s. 23.

53 — Tamže.

54 — Tamže.

Akty inštitúcií Spoločenstva

81. Možnosť uplatniť takúto všeobecnú právnu zásadu môže prípadne vyplývať zo sekundárneho práva, resp. z iných právnych aktov inštitúcií Spoločenstva. V skutočnosti viaceré ustanovenia práva Spoločenstva obsahujú odkazy na zásadu rovnosti zaobchádzania s akcionármi, pokiaľ sú akcionári v rovnakom postavení. [55]

82. V tomto smere sa vnútroštátny súd vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania odvoláva na nasledujúce ustanovenia: článok 42 smernice 77/91, zoznam C ods. 2 písm. a) smernice 79/279, ktorý bol prebratý do článku 65 smernice 2001/34, a článok 3 ods. 1 písm. a) smernice 2004/25. Odkazy na túto zásadu možno nájsť takisto v iných smerniciach týkajúcich sa práva obchodných spoločností, napríklad v smernici 2004/109, ktorej článok 17 ods. 1 stanovuje, že „emitent akcií prijatých na obchodovanie na regulovanom trhu [musí] zabezpeč[iť] rovnaké zaobchádzanie so všetkými držiteľmi akcií, ktorí sú v rovnakom postavení“. Článok 18 ods. 1 tejto smernice ďalej uvádza, že „emitent dlhových cenných papierov prijatých na obchodovanie na regulovanom trhu zabezpečí rovnaké zaobchádzanie so všetkými držiteľmi dlhových cenných papierov zaradenými *pari passu* vo veci všetkých práv spojených s týmito dlhovými cennými papiermi“. To isté platí pre smer-

55 — Nič podobné nemožno vyvodiť z nariadenia Rady (ES) č. 2157/2001 z 8. októbra 2001 o stanovách európskej spoločnosti (SE) (Ú. v. EÚ L 294, s. 1), ktoré nadobudlo účinnosť 8. októbra 2004. Hoci toto nariadenie výslovne neupravuje rovnosť zaobchádzania s akcionármi, poskytuje členským štátom možnosť vydať predpisy na ochranu menšinových akcionárov.

nicu 2007/36/ES [56] o výkone určitých práv akcionárov spoločností registrovaných na regulovanom trhu, ktorej článok 4 stanovuje, že „spoločnosť musí zabezpečiť, aby sa rovnako zaobchádzalo so všetkými akcionármi, ktorí majú rovnaké postavenie, pokiaľ ide o účasť a výkon hlasovacích práv na valnom zhromaždení“.

— Argumenty proti považovaniu tejto zásady za všeobecnú právnu zásadu

Chýbajúca právna sila ústavného zákona

84. Pri bližšom skúmaní vyššie uvedených ustanovení je však zjavné, že tieto ustanovenia sa prevažne obmedzujú na regulovanie veľmi špecifických situácií práva obchodných spoločností tým, že ukladajú spoločnosti určité povinnosti na ochranu všetkých akcionárov. Chýba im preto všeobecná spoločná povaha, ktorá je typická pre povahu právnych zásad.

83. Takisto článok 5 ods. 1 smernice 2004/25 stanovuje špecifickú povinnosť ochrany držiteľov cenných papierov s menšinovými podielmi s cieľom účinne zabezpečiť rovnaké zaobchádzanie so všetkými akcionármi v súvislosti so získaním kontroly v spoločnosti. Táto právna úprava, ktorá je vysvetlená v odôvodnení č. 9 tejto smernice, konkrétne stanovuje, že osobe, ktorá nadobudla kontrolu v spoločnosti, má byť uložená povinnosť predložiť všetkým akcionárom tejto spoločnosti ponuku na odkúpenie všetkých ich cenných papierov za primeranú cenu v súlade so všeobecnou definíciou.

85. Navyše, ako vyplýva z odporúčania 77/534/EHS, nie všetky uvedené ustanovenia sú právne záväzné. Hoci odporúčania, rovnako ako stanoviská, nie sú podľa článku 249 ods. 5 ES záväzné akty inštitúcií Spoločenstva, ich význam spočíva v tom, že prípadne slúžia ako pomôcka pri výklade

56 — Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2007/36/ES z 11. júla 2007 o výkone určitých práv akcionárov spoločností registrovaných na regulovanom trhu (Ú. v. EÚ L 184, s. 17).

práva, pričom však z nich nemožno odvodiť povinnosti alebo práva jednotlivca. [57] Nezáväzná povaha ustanovení týchto aktov inštitúcií sa okrem toho prejavuje v tom, že právo všetkých akcionárov spoločnosti, ktorej kontrola bola prevedená, predať svoje cenné papiere za rovnakých podmienok, ktoré je uvedené v sedemnástej doplňujúcej zásade Európskeho etického kódexu, je označené iba ako „žiaduce“. To v žiadnom prípade nepostačuje na založenie práva menšinových akcionárov na odkúpenie podielov väčšinovými akcionármi na úrovni Spoločenstva. Preto treba súhlasiť s tvrdením Komisie a spoločnosti Bertelsmann, podľa ktorého možnosť priamo sa odvolávať na obsah tohto odporúčania s cieľom uplatniť právne postavenie jednotlivcov musí Súdny dvor odmietnuť.

86. Sporné ustanovenia sú zjavne ovplyvnené snahou normotvorcu Spoločenstva zabrániť svojvoľným, t. j. vecne neodôvodneným prípadom rozdielneho zaobchádzania s akcionármi. Jednako však neumožňujú vyvodiť bezprostredný záver o existencii všeobecnej právnej zásady rovnosti zaobchádzania s akcionármi v kontexte práva Spoločenstva.

87. Ako už totiž bolo uvedené, všeobecné právne zásady sa v prvom rade vyznačujú tým, že v hierarchii právneho poriadku Spoločenstva majú postavenie ústavných zákonov. Všeobecné právne zásady spravidla stelesňujú základné právne myšlienky a hodnotové predstavy vlastné právnemu poriadku. Okrem toho sa tieto zásady odlišujú od špecifických pravidiel v tom, že musia mať určitý stupeň všeobecnej platnosti a nesmú sa obmedzovať iba na určitú právnu oblasť. [58]

88. Myšlienka rovnosti zaobchádzania s akcionármi je vlastná právu obchodných spoločností v Spoločenstve a v jeho členských štátoch a zjavne predstavuje kľúčovú myšlienku v tejto právnej oblasti. [59] Doteraz jej však v žiadnej judikatúre nebola priznaná právna sila ústavného zákona. Na úrovni vnútroštátneho práva, ako aj v práve Spoločenstva sa jej kodifikácia obmedzuje skôr na úpravy v jednotlivých zákonoch.

57 — Nezáväznosť odporúčaní a stanovísk pravdaže neznamená, že by z právneho hľadiska boli úplne bezvýznamné; v tomto zmysle RUFFERT, M., in: hrsg. CALLIES, RUFFERT, c. d., bod 126, s. 2165. Podľa judikatúry Súdneho dvora sú vnútroštátne súdy napriek nezáväznej povahe odporúčaní a napriek skutočnosti, že odporúčania nemôžu zakladať práva jednotlivca, na ktoré by sa mohol odvolávať pred vnútroštátnymi súdmi, povinné zohľadniť tieto odporúčania pri rozhodovaní sporov, ktoré prejednávajú. Tak je to napríklad pri výklade vnútroštátnych predpisov vykonávajúcich právo Spoločenstva alebo predpisov dopĺňajúcich záväzné právne predpisy Spoločenstva (pozri rozsudky z 15. júna 1976, Frecassetti, 113/75, Zb. s. 983; z 9. júna 1977, Van Ameyde, 90/76, Zb. s. 1091; z 13. decembra 1989, Grimaldi, C-322/88, Zb. s. 4407, bod 9, a z 21. januára 1993, Deutsche Shell AG, C-188/91, Zb. s. I-363, bod 18.

58 — TRIDIMAS, T., c. d., s. 1, nastolil otázku, ako možno odlíšiť všeobecnú právnu zásadu od špecifického pravidla. Podľa jeho názoru je rozhodujúca všeobecná platnosť tejto zásady, pričom pod pojmom „všeobecná“ treba rozumieť, že zásada musí vykazovať určitý stupeň abstraktnosti. Okrem toho je dôležitá aj relevancia tejto zásady v právnom poriadku.

59 — V tomto zmysle aj VERSE, D.: *Der Gleichbehandlungsgrundsatz im Recht der Kapitalgesellschaften*. Tübingen 2006, s. 2, ktorý hovorí o kľúčovej zásade práva obchodných spoločností.

Chýbajúci právny názor v právnej vede

89. Skúmanie právnickej literatúry navyše odhaľuje vysoký stupeň diskrepancií v otázke posúdenia presného právneho charakteru myšlienky rovnosti zaobchádzania s akcionármi, resp. jej postavenie v právnych poriadkoch členských štátov. Zatiaľ čo niektorí autori vychádzajú zo „základnej právnej zásady Spoločenstva“ [60], iní autori označujú myšlienku rovnosti zaobchádzania s akcionármi iba ako „základnú myšlienku“ [61] alebo „zjednodušený návod na zabránenie svojvoľného nerovnakého zaobchádzania zo strany orgánov spoločnosti“ [62]. Mnohí autori v nej vidia dokonca „variant všeobecnej zásady spravodlivosti, ktorého pôvod nie je v zákone, ale je vonkoncom v pozitívnom práve“ [63].

90. Bez ohľadu na presné zaradenie však existuje zhoda v tom, že zásada rovnosti zaobchádzania s akcionármi nemá presnú definíciu, a preto ju „terminologicky nemožno zachytiť a predstavuje iba flexibilný nástroj na dosiahnutie určitých cieľov“. [64] Pokiaľ ide o chýbajúcu určitosť tejto zásady týkajúcu sa základov, rozsahu pôsobnosti, obsahu a právnych následkov prípadných porušení, právnická literatúra sa prevažne prikláňa k záveru, že realizácia tejto zásady nevyhnutne vyžaduje obsahové upresnenie normotvorcom, resp. judikatúrou. [65]

91. Takisto sa nemožno odvolávať ani na správy Winter I a Winter II [66] ako na dôkaz existencie takejto všeobecnej právnej zásady, pokiaľ ide o právny názor v právnej vede, resp. v rámci právnych poriadkov členských štátov.

92. Zo správy Winter I jednoznačne vyplýva, že pred vydaním smernice 2004/25 existovali početné rozdiely v právnych úpravách jednotlivých členských štátov týkajúcich sa ponúk na prevzatie, čo malo za následok, že ponuky na prevzatie nemohli byť predkladané s rovnakými vyhliadkami na úspech a akcionári v členských štátoch nedisponovali zodpovedajúcimi možnosťami ponúknuť svoje akcie na predaj. V dôsledku toho skupina odborníkov na vysokej úrovni podporila právnu úpravu uľahčujúcu ponuky na prevzatie. [67] Rovnako boli v jednotlivých členských štátov veľmi rozdielne ustanovenia o protiplnení, ktoré má byť zaplatené, pričom rozdiely spočívali vo výške, ako aj v druhu ponúkaných

60 — V tomto zmysle VERSE, D., c. d., s. 557. MEHRINGER, C.: *Der allgemeine kapitalmarktrechtliche Gleichbehandlungsgrundsatz*. Baden-Baden 2007, s. 239, vychádza rovnako zo všeobecnej zásady rovnosti zaobchádzania v práve kapitálového trhu v prospech investorov.

61 — GRUNDMANN, S.: *Europäisches Gesellschaftsrecht*. Heidelberg 2004, s. 145.

62 — De CORDT, Y.: *L'égalité entre actionnaires*. Bruxelles 2004, s. 937.

63 — Pozri HÜTTE, A.: *Der Gleichbehandlungsgrundsatz im deutschen und französischen Recht der Personengesellschaften*. Aachen 2003, s. 180. Podľa názoru MEHRINGEN, C., c. d., s. 241, má zásada rovnosti zaobchádzania v oblasti kapitálových trhov svoj základ z pohľadu právnej teórie v myšlienke spravodlivosti.

64 — CORDT, Y., c. d., s. 937.

65 — V tomto zmysle CORDT, Y., c. d., s. 937; MEHRINGER, C., c. d., s. 18, v tejto súvislosti poukazujú na to, že zásady nie sú normami, a preto v zásade nie sú priamo uplatniteľné. Ako spojovací článok musí byť vždy uplatnená zákonná norma, ktorú je možné vykladať, alebo pojem; VERSE, D., c. d., s. 96, očakáva, že v budúcnosti Súdny dvor vypracuje všeobecné pravidlá nad rámec konkrétneho prípadu, ktoré upresnia zásadu rovnosti zaobchádzania.

66 — Dostupné na internetovej stránke Generálneho riaditeľstva Európskej komisie pre vnútorný trh a služby (http://ec.europa.eu/internal_market/company/modern/index_de.htm).

67 — Pozri správu Winter I, kapitola I (Rovnaké východiskové podmienky ponuky na prevzatie), s. 20, 21.

plnení.[68] V záujme presného výpočtu výšky tohto protiplnenia, čo je podľa názoru skupiny odborníkov na vysokej úrovni nevyhnutné na efektívne fungovanie kapitálových trhov v Európskej únii, sa táto skupina výslovne priklonila k zavedeniu harmonizovaných kritérií na úrovni Spoločenstva.

93. Ak by existovala všeobecná právna zásada rovnosti zaobchádzania s akcionármi, ktorá by dostatočne presne regulovala podmienky ponuky na prevzatie, ako to naznačila napríklad Audiolux[69], potom by nebolo nevyhnutné prijať harmonizovanú právnu úpravu na úrovni Spoločenstva s cieľom prekonať právnu roztrieštenosť v členských štátoch. Z týchto správ naopak vyplýva naliehavá potreba regulovať túto otázku na úrovni Spoločenstva.

Chýbajúca všeobecná platnosť

94. Okrem toho sa myšlienka rovnosti zaobchádzania s akcionármi svojou platnosťou obmedzuje na právo obchodných spoločností v rámci Spoločenstva a jeho členských štátov, teda na určitú právnu oblasť, s dôsledkom, že jej chýba všeobecná platnosť. Tým nie je splnený ďalší znak, ktorým sa spravidla vyznačuje všeobecná právna zásada.[70]

95. Toto zistenie stavia myšlienku rovnosti zaobchádzania s akcionármi do zjavného protikladu k všeobecným právnym zásadám s právnou silou ústavného zákona, ktoré Súdny dvor ako také skutočne uznal, akou je napríklad zásada právneho štátu, ktorá je spoločnou pre všetky členské štáty Únie a na ktorej je Únia v zmysle článku 6 ods. 1 EÚ založená, ktorá bola uznaná judikatúrou Súdneho dvora a ktorá má mnoho vyjadrení na úrovni sekundárneho práva v podobe právnej istoty, práva byť vypočutý a účinnej právnej ochrany.

96. Z toho dôvodu chýbajúca právna sila ústavného zákona, ako aj chýbajúca všeobecná platnosť tejto myšlienky odporujú tomu, aby bola uvedená zásada považovaná za všeobecnú zásadu práva Spoločenstva.

Chýbajúca určitosť právnych následkov

97. V zásade teda zostáva nepreskúmanou ešte ďalšia otázka, a to či existuje všeobecná právna zásada, ktorá vyvoláva ochranný

68 — Pozri správu Winter I, kapitola II (Primeraná cena v rámci povinnej ponuky), s. 55.

69 — Pozri pripomienky Audiolux, s. 33 a nasl.

70 — Pozri bod 78 týchto návrhov.

účinok v prospech menšinových akcionárov spoločnosti v tom zmysle, že menšinoví akcionári spoločnosti sú v prípade prevzatia kontroly v spoločnosti oprávnení predať svoje cenné papiere za rovnakých podmienok ako všetci ostatní akcionári.

98. Ak by aj Súdny dvor napriek odlišnému postoju vyjadrenému v týchto návrhoch mal vychádzať z toho, že existuje všeobecná právna zásada rovnosti zaobchádzania, vyskytli by sa podľa môjho názoru vážne pochybnosti, či takáto všeobecná právna zásada môže byť dostatočne určitá, aby vyvolala právny následok, ktorý sledujú žalobcovia vo veci samej. Ako Komisia správne uviedla, dotknutá všeobecná právna zásada by bola priveľmi konkrétna na to, aby ju bolo ešte možné považovať za „všeobecnú“.

Zákaz obchádzania vôle normotvorcu

99. Ustanovenia, ktoré vnútroštátny súd uvádza vo svojej prvej prejudiciálnej otázke, neobsahujú jediné pravidlo, ktoré by výslovne nariaďovalo právny následok sledovaný žalobcami vo veci samej.

100. Výnimku by mohol predstavovať článok 5 ods. 1 smernice 2004/25, ktorý upravuje predloženie povinnej ponuky fyzickou alebo právnickou osobou, ktorá prevzala kontrolu v spoločnosti. Toto ustanovenie ukladá členským štátom povinnosť zabezpečiť, aby všetkým držiteľom cenných papierov bola predložená ponuka na odkúpenie všetkých ich cenných papierov za primeranú cenu. Toto ustanovenie do istej miery konkretizuje článok 3 ods. 1 písm. a) tej istej smernice, v ktorom je zakotvená všeobecná zásada rovnosti zaobchádzania s majiteľmi cenných papierov cieľovej spoločnosti. Posledné uvedené ustanovenie ďalej stanovuje, že ak určitá osoba nadobudne kontrolu v spoločnosti, musia byť chránení ostatní majitelia cenných papierov.

101. Priame uplatnenie smernice v konkrétnom prípade však neprichádza do úvahy. Po prvé udalosti, ktoré boli dôvodom na začatie sporu vo veci samej, nastali pred nadobudnutím účinnosti smernice, resp. pred uplynutím lehoty na prebranie smernice do vnútroštátneho právneho poriadku, čím Luxemburské veľkovojvodstvo v spornom okamihu ešte nebolo povinné uplatňovať túto smernicu. [71] Z toho vyplývajú dve skutočnosti. Po prvé, žalobcovia vo veci samej sa nemôžu bezprostredne odvolávať na tento predpis. Po druhé, je potrebné si uvedomiť, že uznanie všeobecnej právnej zásady rovnosti zaobchádzania s akcionármi, ktorá v zásade stanovuje rovnaký právny následok ako článok 5 ods. 1 smernice 2004/25, má

71 — Z článku 22 smernice 2004/25 totiž vyplýva, že táto smernica nadobudla účinnosť dvadsiaty deň po jej uverejnení v *Úradnom vestníku Európskej únie*, t. j. 22. mája 2004. Ďalej sa v článku 21 ods. 1 uvádza, že členské štáty musia najneskôr do 20. mája 2006 prijať nevyhnutné zákony, právne predpisy a správne opatrenia na dosiahnutie súladu s touto smernicou.

nevyhnutne za následok retroaktívnu účinnosť smernice 2004/25, čo však zjavne nebolo úmyslom normotvorcu Spoločenstva, keďže v opačnom prípade by prijatie osobitnej právnej úpravy bolo zbytočné.

102. Z prvého odôvodnenia smernice 2004/25 totiž vyplýva, že existovala potreba koordinovať určité ochranné opatrenia členských štátov v súlade s článkom 44 ods. 2 písm. g) ES s cieľom zabezpečiť rovnocennosť týchto ochranných opatrení v celom Spoločenstve. Skutočnosť, že v tejto oblasti bolo nevyhnutné, aby normotvorca Spoločenstva stanovil konkrétne povinnosti, ktoré musia účastníci trhu rešpektovať, a podmienky, v súlade s ktorými má byť rovnosť zaobchádzania s akcionármi zachovaná, svedčí o tom, že tak pred, ako ani po nadobudnutí účinnosti smernice 2004/25 neexistovala všeobecná zásada rovnosti zaobchádzania s akcionármi, ktorá by z právneho hľadiska postačovala.

Zachovanie inštitucionálnej rovnováhy

103. Ďalej by uznaním všeobecnej právnej zásady rovnosti zaobchádzania s akcionármi Súdnym dvorom, ktorá v dôsledku svojej hmotnoprávnej určitosti zodpovedá skôr pravidlu, existovalo nebezpečenstvo porušenia inštitucionálnej rovnováhy sledovanej Zmluvou, keďže zákonodarná právomoc Spoločenstva je vykonávaná spoločne Radou a Európskym parlamentom.

104. Inštitucionálna rovnováha v Spoločenstve nie je založená na princípe deľby moci v zmysle štátneho práva [72], ale skôr na zásade deľby úloh, podľa ktorej úlohy Spoločenstva vykonávajú tie inštitúcie, ktoré sú na to v zmysle Zmluvy najlepšie vybavené. Inak ako zásada deľby moci, ktorá má okrem iného za cieľ zabezpečiť ochranu jednotlivca pred zneužívaním štátnej moci, je zásada deľby úloh zameraná na účinné dosiahnutie cieľov Spoločenstva. [73]

72 — Deľba moci je východiskovou organizačnou zásadou väčšiny moderných demokratických ústav, opierajúcou sa o doktríny mysliteľov ako Thomas Locke (1632 — 1704), Charles de Montesquieu (1689 — 1755) a Immanuel Kant (1724 — 1804), a ústavným znakom právneho štátu. Politická moc v štáte je na základe deľby moci rozdelená do funkčných oblastí. Vzájomnou kontrolou mocí sa zmierni jej zneužívanie. Pôvodne zahŕňala deľba moci výkonnú, zákonodarnú a súdnu moc. Montesquieu v tomto zmysle vo svojej knihe *Duch zákonov (De l'esprit des lois)* z roku 1748 napísal: „Sloboda neexistuje, ak sa v jednej osobe alebo úrade spája zákonodarná moc s výkonnou, lebo môže nastať nebezpečenstvo, že monarcha alebo senát vydal tyranské zákony na to, aby sa tyransky použili. O slobode nemožno hovoriť ani vtedy, ak sa súdna moc neoddelí od moci zákonodarnej a výkonnej. Keby sa spojila so zákonodarnou mocou, život a sloboda občanov by sa ocitli v moci svojvôle, lebo sudca by bol zákonodarcom. Keby sa spojila s výkonnou mocou, sudca by mal možnosť vládnuť ako utláčateľ. Všetko by sa zvrhlo, keby jeden a ten istý človek alebo inštitúcia, zložená z občanov, šľachticov alebo ľudu, vykonávali všetky tieto tri druhy moci naraz: moc vydávať zákony, moc vykonávať vládne nariadenia a moc súdiť zločiny alebo spory jednotlivcov." (Preložila Mária PUŠKÁROVÁ. Bratislava: Tatran, 1989, s. 207.)

73 — V tomto zmysle SCHWEITZER, M., HUMMER, W., OBWEXER, W., c. d., s. 178, bod 653; SARIYIANNIDOU, E., c. d., s. 122, hovoria rovnako o „deľbe úloh". Podľa OPPERMANN, T., c. d, § 5, bod 5, s. 80, je deľba moci medzi zákonodarnú, výkonnú a súdnu moc v Európskom spoločenstve pozmenená v prospech špecifickej inštitucionálnej rovnováhy medzi orgánmi Spoločenstva. Predovšetkým medzi Parlamentom, Radou a Komisiou sú úlohy rozdelené iným spôsobom ako na vnútroštátnej úrovni. Rovnako v Európskom spoločenstve existuje vzájomná kontrola a rovnováha orgánov je odrazom základnej zásady právneho štátu. Prikazuje, aby každý orgán pri výkone svojich právomocí rešpektoval právomoci iných orgánov, a aby porušenia v tomto smere bolo možné sankcionovať prostredníctvom Súdneho dvora a jeho kontrolných právomocí.

105. Vedomý si tejto skutočnosti, Súdny dvor už v roku 1958, opierajúc sa o svoje rozsudky vo veciach Meroni [74] a neskôr v ustálenej judikatúre, vytvoril z komplexu organizačných zásad a právomocí vyplývajúcich zo zakladajúcich zmlúv Európskych spoločenstiev, najmä zo Zmluvy ES, pojem „inštitucionálna rovnováha" a priradil mu úlohu normatívnej, právnej zásady. [75]

106. Ako Súdny dvor v rozsudku Parlament/Rada [76] konštatoval, Zmluva vytvorila systém rozdelenia právomocí medzi orgánmi Spoločenstva, ktorý každému orgánu ukladá vlastné úlohy v rámci inštitucionálnej štruktúry Spoločenstva, ktoré má splniť. Zachovanie inštitucionálnej rovnováhy prikazuje, aby každý orgán pri výkone svojich právomoci rešpektoval právomoci iných orgánov. Vyžaduje tiež, aby prípadné porušenia bolo možné sankcionovať. Súdny dvor v tom istom rozsudku okrem toho konštatoval, že mu v zmysle Zmlúv prináleží kontrolovať dodržiavanie práva pri jeho výklade a uplatňovaní. Musí byť preto schopný zabezpečiť zachovanie inštitucionálnej rovnováhy a následne súdnej kontroly rešpektovania právomoci orgánov Spoločenstva. [77]

107. Súdny dvor je ako inštitúcia Spoločenstva v zmysle článku 7 ods. 1 ES takisto súčasťou tohto systému inštitucionálnej rovnováhy. Z toho vyplýva, že Súdny dvor vo svojej povahe ako súdny orgán Spoločenstva, ktorý podľa článku 220 ods.1 ES v rámci svojej právomoci zaručuje dodržiavanie práva pri výklade a uplatňovaní tejto Zmluvy, musí rešpektovať právomoci Rady a Parlamentu v legislatívnej oblasti. [78] To si nevyhnutne vyžaduje, aby Súdny dvor jednak prenechal normotvorcovi normotvorné úlohy, ktoré mu priznáva Zmluva v oblasti práva obchodných spoločností, a jednak aby ako doposiaľ zachovával potrebnú zdržanlivosť pri tvorbe všeobecných zásad práva Spoločenstva, ktoré by za určitých okolností mohli odporovať cieľom normotvorcu. Súdny dvor je síce oprávnený uplatniť všeobecné právne zásady, aby so zreteľom na ciele Zmluvy našiel primerané riešenia otázok výkladu, ktoré mu boli predložené na rozhodnutie. Nemôže však nahradiť normotvorcu v prípade, ak existujúcu právnu medzeru môže vyplniť normotvorca. [79]

74 — Rozsudky z 13. júna 1958, Meroni, 9/56, Zb. s. 11, a 10/56, Zb. s. 53.

75 — Pozri rozsudky zo 17. decembra 1970, Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel/Köster, 25/70, Zb. s. 1161, bod 9, a Parlament/Rada, už citovaný v poznámke pod čiarou 45, bod 21.

76 — Rozsudok z 22. mája 1990, Parlament/Rada, 70/88, Zb. s. I-2041, body 21 a 22.

77 — Rozsudok Parlament/Rada, už citovaný v poznámke pod čiarou 76, bod 23.

78 — Sariyiannidou, E., c. d., s. 137, sa domnieva, že článok 220 ES napokon priznáva Súdnemu dvoru právomoc určiť, čo je „právo", avšak bez toho, aby tu existovali jasné obmedzenia právomoci. Súdny dvor pri vytváraní všeobecných právnych zásad vo veľkej miere využil svoju právomoc tvorby práva. Autorka vyjadruje obavu, že tým môžu byť zmazané hranice medzi súdnou a politickou činnosťou.

79 — V tomto zmysle LOUIS, J.-V.: *L'ordre juridique communautaire*. 6. vyd. Bruxelles/Luxembourg 1993, s. 119, 120. Podľa názoru autora Súdny dvor nesmie využiť existujúce právne medzery v práve Spoločenstva a nahradiť normotvorcu Spoločenstva. Skôr musí zachovať nevyhnutnú zdržanlivosť („judicial self-restraint").

108. V legislatívnom procese sa spravidla zohľadňujú rozličné politické a spoločenské záujmy, ktoré zastupujú orgány a grémiá zúčastňujúce sa na tomto procese. Okrem toho, že tieto orgány a grémiá sú dostatočne legitimované, disponujú aj odbornosťou vyžadovanou na to, aby splnili politické úlohy, ktoré im boli zverené. V tejto súvislosti je potrebné poukázať na to, že súdy Spoločenstva vo svojej judikatúre výslovne uznali právomoc normotvorcu Spoločenstva týkajúcu sa posudzovania a rozhodovania v určitých oblastiach úpravy. [80]

109. Ďalej je potrebné zohľadniť pochybnosti vyjadrené írskou vládou. [81] S írskou vládou možno súhlasiť v tom, že vzhľadom na komplexnosť práva obchodných spoločností a na rozmanitosť právnych úprav členských štátov, ktoré nie zriedka súvisia s ekonomickými aspektmi toho ktorého členského štátu, sa vyžaduje opatrnosť. Írska vláda správne poukazuje na to, že každú zmenu práva obchodných spoločností, či už prostredníctvom legislatívy alebo judikatúry, si je potrebné najprv starostlivo premyslieť. V tomto smere je normotvorca Spoločenstva je najvhodnejším na to, aby zosúladil pozície jednotlivých členských štátov. Ak by Súdny dvor uznal všeobecnú zásadu rovnosti zaobchádzania s akcionármi, tak ako to žiadajú žalobcovia vo veci samej, nebolo by možné predvídať dôsledky.

110. Napokon vo vzťahu k úlohe všeobecných právnych zásad spočívajúcej vo vypĺňaní medzier [82] je potrebné uvedomiť si, že použitie týchto zásad v oblastiach, ktoré sú, ako je to v prípade práva obchodných spoločností, podrobne upravené, nie je natoľko úspešné ako v menej prísnejšie upravených oblastiach.

Požiadavky právnej istoty

111. Zdržanlivosť súdov je vhodná takisto z dôvodov ochrany legitímnej dôvery a právnej istoty. Zásady ochrany legitímnej

80 — Pozri rozsudok Súdu prvého stupňa zo 6. októbra 2005, Sumitomo Chemical a Sumika Fine Chemicals/Komisia, T-22/02 a T-23/02, Zb. s. II-4065, bod 82 a nasl.. V tomto rozsudku Súd prvého stupňa uznal právomoc normotvorcu Spoločenstva stanoviť premlčacie lehoty. Podľa názoru Súdu prvého stupňa odpoveď na otázku, v akom rozsahu je premlčanie stanovené, vyplýva z porovnania požiadaviek právnej istoty a zákonnosti na základe historických a sociálnych aspektov, ktoré v spoločnosti prevažujú v určitom období. Stanovenie tejto lehoty je preto výlučne vecou normotvorcu. Pozri rozsudok Súdneho dvora z 31. mája 2001, D a Švédsko, C-122/99 a C-125/99 P, Zb. s. I-4319, bod 37 a nasl. V tomto rozsudku Súdny dvor konštatoval, že súd Spoločenstva nie je oprávnený vykladať služobný poriadok úradníkov Európskych spoločenstiev v tom zmysle, že právne inštitúcie, akou je registrované partnerstvo, ktoré sa líši od manželstva, sú postavené na úroveň manželstva. Iba normotvorca môže prijať opatrenia, ktoré môžu ovplyvniť túto situáciu, napríklad zmeniť služobný poriadok. Pozri ďalej rozsudky Súdneho dvora zo 7. januára 2004, K.B., C-117/01, Zb. s. I-541, bod 28; z 2. októbra 2003, International Power (predtým National Power) a i./Komisia, C-172/01 P, C-175/01 P, C-176/01 P a C-180/01 P, Zb. s. I-11421, bod 106, a z 24. septembra 2001, Falck a Acciaierie di Bolzano/Komisia, C-74/00 P a C-75/00 P, Zb. s. I-7869, bod 139.

81 — Pozri body 39 až 45 pripomienok írskej vlády.

82 — Pozri bod 68 týchto návrhov.

dôvery a právnej istoty sú súčasťou právneho poriadku Spoločenstva. Musia byť preto pri výkone právomocí, ktoré im priznávajú smernice Spoločenstva, rešpektované inštitúciami Spoločenstva, ako aj členskými štátmi. [83]

112. Zásada právnej istoty má zabezpečiť predvídateľnosť situácií a právnych vzťahov podliehajúcich právu Spoločenstva. [84] Uznanie všeobecnej právnej zásady rovnosti zaobchádzania s akcionármi by však nastolilo viacero otázok týkajúcich sa presnej vecnej, osobnej a časovej pôsobnosti tejto zásady. Súdny dvor by musel prípadne určiť, ktoré podmienky musia byť v konkrétnom prípade splnené, aby sa táto všeobecná právna zásada uplatňovala.

113. Problematické by bolo tiež určenie presného okamihu, od ktorého by sa táto všeobecná právna zásada mala uplatňovať v Spoločenstve. Ako už bolo uvedené, uznanie takejto zásady by malo napokon za následok retroaktívne uplatnenie článku 5 ods. 1 smernice 2004/25, čo by vzhľadom na jednoznačné rozhodnutie normotvorcu v súvislosti s presným okamihom nadobudnutia účinnosti tejto smernice porušovalo zákaz retroaktivity. Zásada právnej istoty vo všeobecnosti bráni právnemu aktu Spoločenstva stať sa účinným v čase pred jeho uverejnením. Výnimočne však k tomu môže dôjsť, ak to vyžaduje všeobecný záujem a ak je legitímna dôvera dotknutých subjektov dostatočne rešpektovaná. [85] V prejednávanej veci neexistuje žiaden dôvod, pre ktorý by porušenie zákazu retroaktivity malo sledovať všeobecný záujem.

c) Záver

114. Na základe predchádzajúcich úvah dochádzam k záveru, že v práve Spoločenstva neexistuje všeobecná právna zásada rovnosti zaobchádzania s akcionármi, ktorá chráni menšinových akcionárov spoločnosti v prípade prevzatia kontroly inou spoločnosťou, a to tak, že menšinoví akcionári sú oprávnení predať svoje cenné papiere za rovnakých podmienok ako všetci ostatní akcionári.

115. Vzhľadom na tento záver nepovažujem za potrebné zaoberať sa rozsudkom Mangold. Predpokladom na prenesenie tejto judikatúry na prejednávaný prípad je nepochybná iden-

83 — Pozri rozsudok z 26. apríla 2005, Stichting „Goed Wonen“, C-376/02, Zb. s. I-3445, bod 32.

84 — Rozsudok Súdneho dvora z 15. februára 1996, Duff a i., C-63/93, Zb. s. I-569, bod 20, a rozsudok Súdu prvého stupňa z 31. januára 2002, Hult/Komisia, T-206/00, Zb. VS s. I-A-19 a II-81, bod 38.

85 — Pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. júla 1991, Crispoltoni, C-368/89, Zb. s. I-3695, bod 17, a rozsudky z 29. apríla 2004, Gemeente Leusden a Holin Groep, C-487/01 a C-7/02, Zb. s. I-5337, bod 59, a Stichting „Goed Wonen“, už citovaný v poznámke pod čiarou 83, bod 33; pozri tiež rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva, National & Provincial Building Society/Spojené kráľovstvo z 23. októbra 1997, *Zbierka rozsudkov a rozhodnutí*, 1997-VII, § 80.

tifikácia všeobecnej zásady práva Spoločenstva, ktorá práve umožňuje uplatnenie tejto všeobecnej právnej zásady ešte pred nadobudnutím účinnosti špecifickej sekundárnej právnej úpravy s prevažne rovnakým obsahom úpravy. Súdny dvor v rozsudku Mangold konštatoval, že samotná zásada rovnosti zaobchádzania v zamestnaní a povolaní nie je zakotvená v smernici 2000/78, ale je všeobecnou zásadou práva Spoločenstva. Súdny dvor tento záver založil na zistení, že zákaz diskriminácie na základe veku má svoj pôvod v rozličných medzinárodných zmluvách a v spoločných ústavných tradíciách členských štátov. [86] Ako už bolo uvedené, tento predpoklad nie je v prejednávanej veci splnený.

2. O druhej otázke

116. Zostáva teda v podstate ešte odpovedať na druhú prejudiciálnu otázku. Nasledujúce úvahy sú relevantné iba pre prípad, že Súdny dvor napriek právnemu názoru, ktorý v tejto veci zastávam, odpovie na prvú prejudiciálnu otázku kladne.

117. Najprv je potrebné konštatovať, že ustanovenia, ktoré vnútroštátny súd uvádza vo svojej prvej prejudiciálnej otázke, ukladajú povinnosti iba emitentovi akcií, nie však akcionárom navzájom.

118. Kým články 17 a 18 smernice 2004/109 stanovujú povinnosti emitenta akcií, článok 4 smernice 2007/36 ukladá povinnosť rovnakého zaobchádzania spoločnosti. Článok 42 smernice 77/91 naproti tomu nestanovuje, voči komu presne majú smerovať právne predpisy členských štátov vydané na prebratie tejto smernice do vnútroštátneho právneho poriadku, ktoré majú zabezpečiť rovnosť zaobchádzania s akcionármi. [87] Rovnako sa ustanovenia tejto smernice týkajú všetkých úkonov spoločnosti samotnej, medzi ktoré patrí založenie akciovej spoločnosti, ako aj udržanie, zvýšenie a zníženie jej základného imania, ako aj nútený predaj akcií. Ak sa na tieto úkony vyžaduje rozhodnutie valného zhromaždenia, napríklad pri zvýšení základného imania podľa článku 25 ods. 1 smernice 77/91, toto zvýšenie musí rešpektovať príkaz rovnosti zaobchádzania. Z toho možno vyvodiť, že príkazom rovnosti zaobchádzania sú viazané orgány obchodnej spoločnosti, a teda nie samotní akcionári.

86 — Rozsudok Mangold, už citovaný v poznámke pod čiarou 8, body 74 a 75.

87 — Už vo svojich návrhoch vo veci zo 4. septembra 2008, Komisia/Španielsko, C-338/06, rozsudok z 18. decembra 2008, Zb. s. I-10139, bod 60, som poukázala na skutočne neurčitý normatívny obsah článku 42 smernice 77/91.

119. Toto zistenie zodpovedá tiež väčšinovému názoru v právnickej literatúre, podľa ktorého je obchodná spoločnosť jediným priamym adresátom zásady rovnosti zaobchádzania v práve obchodných spoločností. [88] Vo vzťahu medzi akcionármi navzájom sa naproti tomu uplatňuje nanajvýš povinnosť lojality, [89] ktorá ako taká spoločníka zaväzuje rešpektovať pri výkone práv spoločníka záujmy ostatných spoločníkov. Širšie povinnosti akcionára voči jeho spoločníkom naproti tomu nemožno vyvodiť.

120. Proti možnosti žalobcov vo veci samej priamo sa odvolávať na všeobecnú právnu zásadu rovnosti zaobchádzania s akcionármi stojí ďalej skutočnosť, že všeobecné právne zásady sú záväzné v zásade iba pre inštitúcie Spoločenstva a členské štáty, ako aj ich organizačné jednotky, nie však pre jednotlivcov navzájom. [90] To možno odôvodniť tak pôvodom, ako aj účelom všeobecných právnych zásad, ktorý spočíva v ochrane jednotlivcov pred protiprávnymi zásahmi do základných slobôd zo strany orgánov. [91]

121. Na druhej strane si nemožno nevšimnúť, že právo Spoločenstva výnimočne zakladá aj subjektívne práva vo vzťahu medzi jednotlivcami. To platí napríklad pre ustanovenia sekundárneho práva. [92] Tieto normy však ukladajú jednotlivcom povinnosti spravidla až po ich prebratí do vnútroštátneho právneho poriadku alebo prostredníctvom výkladu povinností v súlade so smernicou, keďže samotná smernica nemá horizontálne účinky. [93] Na druhej strane judikatúra pripúšťa, že niektoré ustanovenia primárneho práva, ako napríklad zákaz diskriminácie zakotvený v článkoch 12, 39, 49 a 141 ES, môžu vyvolať horizontálny účinok. [94]

122. Na podporu priamej možnosti odvolávať na všeobecné právne zásady vo vzťahu medzi súkromnými osobami navzájom v každom prípade nemožno uvádzať rozsudok Mangold, keďže Súdny dvor nerozhodol, či zákaz

88 — Hütte, A., c. d., s. 71, 82; de Cordt, Y., c. d, s. 255, 259; Verse, D., c. d., s. 562; Hüffer, U.: *Kommentar zum Aktiengesetz*. 5. vyd. München 2002, §53a, bod 4, s. 250.

89 — Hütte, A., c. d., s. 72.

90 — V tomto zmysle Tridimas, T., c. d., s. 36, 44.

91 — Tamže, s. 47.

92 — Pozri napríklad smernicu Rady 2000/43/ES z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod (U. v. ES L 180, s. 22; Mim. vyd. 20/001, s. 23), smernicu Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolaní (Ú. v. ES L 303, s. 16; Mim. vyd. 05/004, s. 79), a smernicu Európskeho parlamentu a Rady 95/46/ES z 24. októbra 1995 o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov (Ú. v. ES L 281, s. 31; Mim. vyd. 13/015, s. 355).

93 — Súdny dvor v ustálenej judikatúre konštatoval, že zásada právnej istoty bráni tomu, aby smernice ukladali povinnosti jednotlivcom. V dôsledku toho sa jednotlivec nemôže odvolávať na smernicu ako takú (pozri rozsudky z 26. februára 1986, Marshall, 152/84, Zb. s. 723, bod 48; zo 14. júla 1994, Faccini Dori, C-91/92, Zb. s. I-3325, body 20, a zo 7. januára 2004, Wells, C-201/02, Zb. s. I-6325, bod 56.

94 — Podobne napríklad článok 141 ES, pokiaľ ide o zásadu rovnakej odmeny pre mužov a ženy za rovnakú prácu alebo prácu rovnakej hodnoty. Súdny dvor vo svojej judikatúre konštatoval, že zákaz diskriminácie na základe štátnej príslušnosti, vyslovený v článkoch 12 ES, 39 ES a 49 ES, platí aj vo vzťahu medzi súkromnými osobami (pozri rozsudky z 12. decembra 1974, Walrave, 36/74, Zb. s. 1405; z 8. apríla 1976, 43/75, Zb. s. 455, Bosman, už citovaný v poznámke pod čiarou 47, a zo 6. júna 2000, Angonese, C-281/98, Zb. s. I-4139, bod 36).

diskriminácie na základe veku pôsobí aj horizontálne. [95] Bez ohľadu na to, že v uvedenom konaní išlo o civilný spor, Súdny dvor mal v prejudiciálnom konaní v zásade rozhodnúť o tom, či právu Spoločenstva odporovala vnútroštátna úprava, podľa ktorej mohol zamestnávateľ uzatvárať s pracovníkmi, ktorí dovŕšili vek 52 rokov, bez obmedzení pracovné zmluvy na dobu určitú. Išlo teda v prvom rade o otázku zlučiteľnosti vnútroštátneho práva s ustanoveniami práva Spoločenstva.

123. Na základe vyššie uvedeného je na druhú prejudiciálnu otázku potrebné odpovedať tak, že všeobecná právna zásada rovnosti zaobchádzania s akcionármi, ak vôbec v práve Spoločenstva existuje, sa môže uplatňovať iba vo vzťahu medzi spoločnosťou a jej akcionármi.

## C — *Závery*

### 3. O tretej otázke

124. Tretia prejudiciálna otázka bola položená len pre prípad, že obidve predchádzajúce otázky budú zodpovedané kladne. Keďže sa v prejednávanej veci vychádza z neexistencie všeobecnej právnej zásady rovnosti zaobchádzania s akcionármi a keďže východiskové právne otázky boli objasnené už v rámci prvej a druhej otázky, je podľa môjho názoru zbytočné odpovedať na tretiu prejudiciálnu otázku.

125. Po zhrnutí možno konštatovať, že proti existencii všeobecnej právnej zásady svedčí v prvom rade skutočnosť, že rovnosť zaobchádzania s akcionármi nemá tak v právnom poriadku Spoločenstva, ako ani v právnych poriadkoch členských štátov právnu silu ústavného zákona. [96] Okrem toho bolo skúmaním zistené, že chýba ustálený právny názor, pokiaľ ide o existenciu takejto všeobecnej právnej zásady v právnej vede. [97] Vzhľadom na skutočnosť, že táto zásada je

95 — V tomto zmysle Preis, U.: Verbot der Altersdiskriminierung als Gemeinschaftsgrundrecht. In: *Neue Zeitschrift für Arbeitsrecht*, č. 8, 2006, s. 402.

96 — Pozri body 87 a 88 týchto návrhov.

97 — Pozri body 89 až 93 týchto návrhov.

obmedzená na špeciálnu oblasť práva obchodných spoločností, nemá táto zásada ani všeobecnú platnosť v právnom poriadku, ktorá je typická pre všeobecné právne zásady. [98]

126. Na druhej strane, ak by sa Súdny dvor, napriek odlišnému názoru, ktorý v tejto veci zastávam, domnieval, že takáto všeobecná právna zásada existuje, bolo by možné pochybovať, či táto zásada môže nariadiť natoľko konkrétny právny následok, že by mohla založiť právo na odkúpenie akcií menšinových akcionárov. [99] Nariadenie tohto účinku prináleží na základe deľby úloh existujúcej v inštitucionálnom práve Spoločenstva výlučne normotvorcovi Spoločenstva, ktorý prípadne vydaním príslušnej právnej normy musí stanoviť presné právne podmienky. [100] Uznanie práva na odkúpenie akcií menšinových akcionárov vo forme všeobecnej právnej zásady prostredníctvom judikatúry by nezodpovedalo vôli normotvorcu Spoločenstva. Napokon by predstavovalo retroaktívne uplatnenie smernice 2004/25, čím by boli porušené požiadavky právnej istoty. [101]

127. Na základe predchádzajúce skúmania dochádzam k záveru, že neexistuje všeobecná právna zásada rovnosti zaobchádzania s akcionármi ako špecifický výraz všeobecnej právnej zásady, ktorá chráni menšinových akcionárov spoločnosti v prípade prevzatia kontroly inou spoločnosťou tak, že menšinoví akcionári sú oprávnení predať svoje cenné papiere za rovnakých podmienok ako všetci ostatní akcionári.

128. Bez ohľadu na právnu kvalifikáciu zásady rovnosti zaobchádzania s akcionármi je potrebné konštatovať, že táto zásada môže zakladať práva a povinnosti iba vo vzťahu medzi spoločnosťou a akcionármi, nie však vo vzťahu medzi akcionármi navzájom. [102]

98 — Pozri bod 94 týchto návrhov.
99 — Pozri bod 98 týchto návrhov.
100 — Pozri body 103 až 109 týchto návrhov.
101 — Pozri body 111 až 112 týchto návrhov.
102 — Pozri body 117 až 123 týchto návrhov.

## VII — Návrh

129. Na základe predchádzajúcich úvah navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na otázky, ktoré predložil Cour de cassation, takto:

1. V práve Spoločenstva neexistuje všeobecná právna zásada, ktorá prikazuje rovnosť zaobchádzania s akcionármi a ktorá má taký ochranný účinok voči menšinovým akcionárom spoločnosti, že v prípade prevzatia kontroly inou spoločnosťou sú menšinoví akcionári oprávnení previesť svoje obchodné podiely za rovnakých podmienok ako ostatní akcionári.

2. Všeobecná právna zásada rovnosti zaobchádzania s akcionármi sa môže uplatňovať nanajvýš iba vo vzťahu medzi spoločnosťou a jej akcionármi.